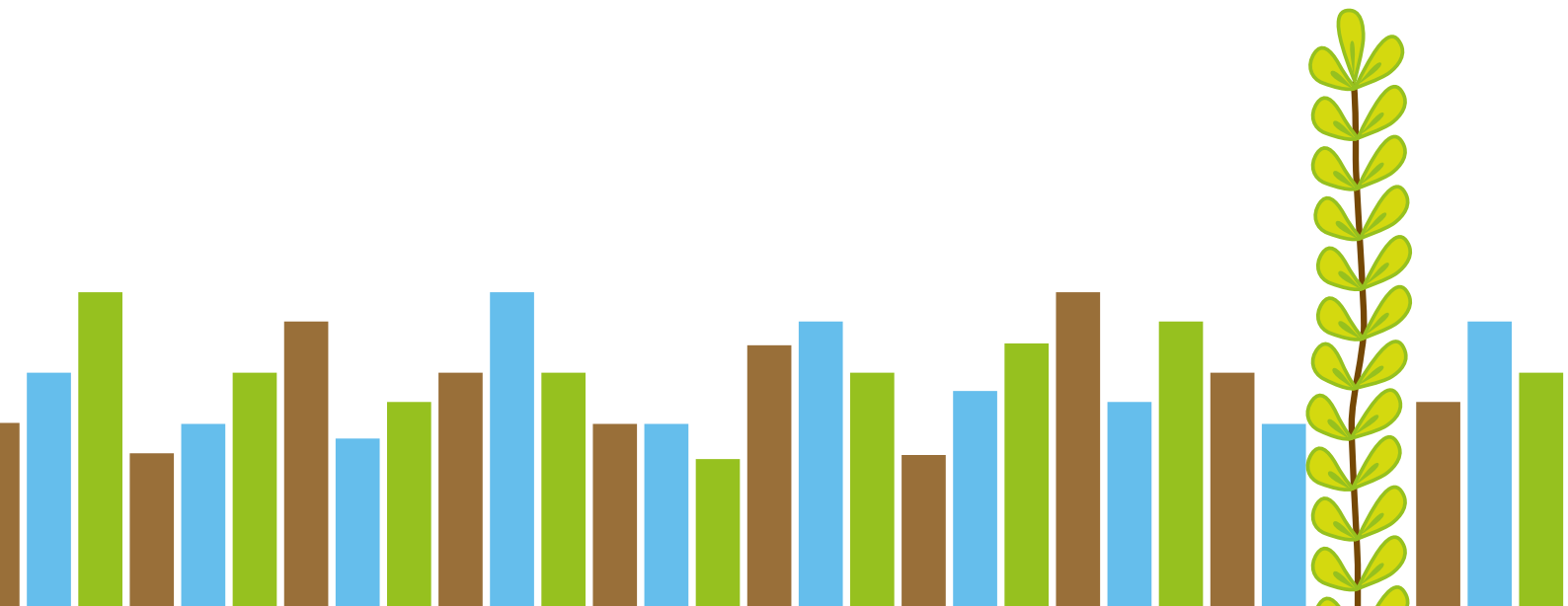

Tillämpningen av urvalskriterier i landsbygdsprogrammet 2014 – 2020

Sofia Wixe, Internationella handelshögskolan i Jönköping

Varför görs denna utvärdering?

Denna rapport är en del av utvärderingen av landsbygdsprogrammet.

Användningen av i förväg bestämda urvalskriterier syftar till att skapa transparens och till att i högre utsträckning välja ut och finansiera just de projekt som bäst bidrar till programmets mål. Rapportförfattaren har analyserat användningen av urvalskriterier inom fyra insatsområden och bland annat undersökt om de är utformade i linje med uttalade nationella och regionala mål och vilka effekter man kan förvänta sig att stöden får. Rapporten belyser också skillnader och relationen mellan olika regionala kriterier samt mellan regionala och nationella urvalskriterier. Utifrån observationer och analyser ger rapportförfattaren också viktiga rekommendationer som bör beaktas i arbetet med att ytterligare förbättra utformning och användning av urvalskriterier.

Utvärderingssektariatet vid Jordbruksverket ansvarar för att de svenska EU-programmen där Jordbruksverket är förvaltande myndighet blir utvärderade. Det innebär att utvärderingssektariatet beställer och genomför utvärderingar av landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet samt programmet för lokalt ledd utveckling inom regional- och socialfonden. Programmen utvärderas dels var för sig men också tillsammans. Utvärderingarna görs i relation till programmål och de övergripande EU 2020-målen.

Utvärderingarna genomförs av oberoende aktörer, som inte är inblandade i programgenomförandet. Ibland är det interna utredare, från Jordbruksverket, och ibland är det externa genomförare, exempelvis forskare eller konsulter. Vi tar hjälp av forskare för att kvalitetsgranska rapporterna innan de publiceras. I slutet av rapporterna finns ett utlåtande från granskarna. Rapporterna publiceras i en särskild rapportserie och rapportförfattarna är ansvariga för slutsatserna. Slutsatserna utgör inte Jordbruksverkets officiella ståndpunkt.

/ Utvärderingssektariatet vid Jordbruksverket

Utvärderare

Sofia Wixe, Fil Dr i nationalekonomi, universitetslektor i nationalekonomi vid Jönköping International Business School (JIBS) och forskare vid Centre for Entrepreneurship and Spatial Economics (CEnSE). Wixes forskning fokuserar på regional utveckling, särskilt hur platsbundna förutsättningar påverkar företags förmåga till tillväxt och förnyelse, samt individers möjligheter till sysselsättning och företagande.

Sammanfattning

I denna rapport analyseras urvalskriterier inom landsbygdsprogrammet 2014–2020, huruvida de kan förväntas styra mot uppsatta mål samt skillnader mellan handläggande länsstyrelser. Målet med rapporten är att bidra med kunskap om hur nationella och regionala urvalskriterier tillämpas, och därmed stödets förväntade effekter. Rapporten är avgränsad till följande fyra insatsområden; i) investeringsstöd inom jordbruk, trädgård och rennäring för bättre konkurrenskraft och lönsamhet (4.1/2a), ii) stöd till företagande på landsbygden, skapa nya jobb (6.4/6a), iii) stöd till bredband (7.3/6c), och iv) stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden (7.4/6b).

Urvalskriterierna styr mot uppsatta mål

Urvalskriterierna, både nationella och regionala, tycks i stora drag styra mot målen för både landsbygdsprogrammet som helhet och respektive län, samt respektive insatsområde. Bedömningen baseras på den samstämmighet mellan tillämpade urvalskriterier och nationella och regionala prioriteringar som påvisas i rapporten. Det finns dock undantag, särskilt att stöd till företagande och nya jobb på landsbygden (6.4/6a) inte inkluderar ett urvalskriterium att investeringen ska främja uppkomsten av små företag, trots att detta lyfts i den nationella prioriteringen för insatsområdet.

Tillämpningen av urvalskriterier skiljer sig mellan länsstyrelser

Störst skillnad mellan länsstyrelser syns för investeringsstöd (4.1/2a), där olika länsstyrelser har valt olika lösningar för de regionala urvalskriterierna. Vilken modell som väljs för de regionala urvalskriterierna tycks dessutom påverka poängsättningen, vilket i sin tur har betydelse för vilka ansökningar som beviljas stöd och därmed vilka effekter som stöden kan förväntas ha.

Förväntade effekter

Baserat på den faktiska poängsättningen på urvalskriterier kan det förväntas att beviljade investeringsstöd (4.1/2a) bidrar till att uppfylla regeringens övergripande målsättning för landsbygdsprogrammet om ett mer konkurrenskraftigt och miljöanpassat näringsliv i hela landet. Det kan dock inte förväntas att dessa stöd, eller stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a) samt service och fritid (7.4/6a), leder till ökad innovation. Beviljade stöd till företagande och nya jobb samt service och fritid kan inte heller förväntas bidra till ett mer miljöanpassat näringsliv. Stöd till företagande och nya jobb kan däremot förväntas leda till just fler arbetstillfällen på landsbygden medan stöd till service och fritid kan förväntas bidra till att avhjälpa regionala behov. De förväntade effekterna av dessa stöd ligger därmed i linje med målen för respektive insatsområde. Beviljade ansökningar har i genomsnitt högre poäng på nationella urvalskriterier än avslagna ansökningar. Effekterna av stöd som beviljas mot bakgrund av ur-

valskriterier kan därmed förväntas vara större än om stöden hade fördelats mer godtyckligt.

Rekommendationer

Baserat på analyserna och slutsatserna som presenteras i rapporten ges följande rekommendationer; i) om regionala urvalskriterier ska tillämpas, bör dessa komplettera snarare än överlappa de nationella urvalskriterierna, ii) öka transparensen i vad som bedöms ur regionalt respektive nationellt perspektiv, iii) annan hantering av grundförutsättningar, t.ex. ändrad viktning eller tvåstegsprocess, iv) ansökningar inom bredband poängsätts efter hur stort behovet av stöd är, och v) högre vikt för urvalskriteriet om innovation.

Avslutningsvis kan det konstateras att framtida studier av tillämpningen av urvalskriterier inom landsbygdsprogrammet underlättas av en mer komplett rapportering av handlagda ärenden, både bifallna och avslagna.

Summary

In this report, selection criteria within the rural development program 2014–2020 are analyzed, whether they can be expected to steer towards set goals and differences between the county administrative boards. The aim of the report is to provide knowledge about how national and regional selection criteria are applied, and thus the expected effects of the supports. The report is limited to the following four priority areas; i) investment support in agriculture, gardening and reindeer husbandry for better competitiveness and profitability (4.1/2a), ii) support for rural entrepreneurship, creating new jobs (6.4/6a), iii) broadband support (7.3/6c), and iv) support for investment in rural services and leisure (7.4/6b).

The selection criteria steer towards set goals

The selection criteria, both national and regional, seem to largely steer towards the aims of both the rural development program and the respective counties, as well as the respective priority area. The assessment is based on the coherence between the applied selection criteria and the national and regional priorities that is demonstrated in the report. However, there are exceptions, especially that the support for entrepreneurship and new jobs in rural areas (6.4/6a) does not include a selection criterion that the investment should promote the emergence of small businesses, even though this is highlighted in the national aim for the priority area.

The application of selection criteria differs between county administrative boards

The largest difference between county administrative boards is for investment support (4.1/2a), where different county administrative boards have chosen different solutions for the regional selection criteria. Which model that is chosen also seems to influence the scoring, which in turn influence which applications that are granted support and thus the expected effects.

Expected effects

Based on the actual scoring on selection criteria, it can be expected that granted investment supports (4.1/2a) contribute to fulfilling the government's overall objective for the rural development program of a more competitive and environmentally-friendly business sector. However, it cannot be expected that these supports, or supports for entrepreneurship and new jobs (6.4/6a) as well as service and leisure (7.4/6a), will lead to increased innovation. Additionally, supports for entrepreneurship and new jobs, as well as service and leisure, cannot be expected to contribute to more environmentally-friendly businesses. On the other hand, supports for entrepreneurship and new jobs can be expected to lead to more jobs in rural areas, while support for service and leisure can be expected to contribute to regional needs. The expected effects of these supports are thus

in line with the objectives of the priority areas. Approved applications have on average higher scores on national selection criteria than rejected applications. The effects of supports granted on the basis of selection criteria can thus be expected to be greater than if the supports had been distributed more arbitrarily.

Recommendations

Based on the analyzes and conclusions presented in the report, the following recommendations are given; i) if regional selection criteria are to be applied, these should complement rather than overlap with the national selection criteria, ii) increased transparency in what is assessed from a regional and national perspective, iii) handle basic conditions differently, e.g. changed weighting or a two-step process, iv) include selection criterion on need for support also for broadband applications, and v) greater importance of the selection criterion on innovation.

Finally, future studies of the application of selection criteria within the rural development program are facilitated by a more complete reporting of handled cases, both approved and rejected.

Innehåll

1	Inledning	13
1.1	Avgränsningar	14
1.2	Disposition	15
2	Nationella och regionala målsättningar	16
2.1	Nationella prioriteringar	16
2.2	Regionala prioriteringar	16
3	Tillämpning av urvalskriterier	18
3.1	Urvalskriterier per insatsområde och myndighet	18
3.1.1	Investeringsstöd till jordbruk för ökad konkurrenskraft (4.1/2a)	19
3.1.2	Stöd till företagande och nya jobb på landsbygden (6.4/6a)	22
3.1.3	Stöd till bredband (7.3/6c)	23
3.1.4	Stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden (7.4/6b)	24
3.1.5	Samstämmighet mellan urvalskriterier och målsättningar?	25
3.2	Poängsättning på urvalskriterier för beviljade ansökningar	26
3.2.1	Investeringsstöd till jordbruk för ökad konkurrenskraft (4.1/2a)	26
3.2.2	Stöd till företagande och nya jobb på landsbygden (6.4/6a)	32
3.2.3	Stöd till bredband (7.3/6c)	34
3.2.4	Stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden (7.4/6b)	36
3.2.5	Vilka urvalskriterier har styrt besluten?	38
3.3	Skillnader mellan bifallna och avslagna ärenden	39
3.3.1	Investeringsstöd till jordbruk för ökad konkurrenskraft (4.1/2a)	40
3.3.2	Stöd till företagande och nya jobb på landsbygden (6.4/6a)	41
3.3.3	Stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden (7.4/6b)	41
3.3.4	Ges bifallna ärenden högre poäng än avslagna?	42
4	Fördjupad analys av urvalskriterier för investeringsstöd (4.1/2a)	44
4.1	Viktning av nationella urvalskriterier	44
4.2	Samband mellan nationella och regionala kriteriepoäng	46
5	Sammanfattande slutsatser och rekommendationer	49
	Referenser	53
	Bilaga A Nationella prioriteringar och fokusområden	54
	Bilaga B Regionala prioriteringar	55
	Bilaga C Bedömningsgrunder	59
	Bilaga D Antal ärenden per insatsområde och myndighet	62
	Granskningskommentarer	63

1 Inledning

Landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 är en del av EU:s tillväxtstrategi, Europa 2020. Genom stöd och ersättningar som är till för att utveckla landsbygden ska landsbygdsprogrammet styra mot EU:s övergripande mål om *smart och hållbar tillväxt för alla*. Miljö, hållbar utveckling och innovation är därmed övergripande prioriteringar för programmet.

Det svenska landsbygdsprogrammet är uppdelat i 6 prioriteringar, vilka beskriver de mål som stöden är avsedda att bidra till, och 15 mer detaljerade fokusområden (se bilaga A). De stöd och ersättningar som kan sökas inom det svenska programmet betecknas delåtgärder. Regeringen beslutar om hur programmets 36 miljarder fördelas över delåtgärder och fokusområden. För att bedöma ansökningar inom respektive delåtgärd och fokusområde, vilket benämns insatsområde, används urvalskriterier. Varje urvalskriterium poängsätts i sin tur med hjälp av bedömningsgrunder. Olika typer av urvalskriterier tillämpas för olika insatsområden, där en del insatsområden enbart har nationella urvalskriterier medan andra har nationella kriterier med ett regionalt anpassat kriterium. Det finns dessutom insatsområden som har både nationella och regionala kriterier, samt några som enbart har regionala kriterier. Urvalskriterierna varierar därmed mellan olika insatsområden, samt mellan handläggande myndigheter för vissa insatsområden.¹

Ett övergripande syfte med urvalskriterier är att uppnå en ökad målstyrning genom att bedöma vilka projekt eller investeringar som i högst grad uppfyller programmets nationella och regionala målsättningar. Det finns därmed en koppling mellan prioriteringar, vilka beskrivs i handlingsplaner, och urvalskriterier. Förutom att leda till en ökad måluppfyllelse ska urvalskriterier bidra till en ökad transparens i beslutsprocesserna. Detta uppnås genom att den som söker stöd har tillgång till kriterierna i ett tidigt skede, och det blir tydligare för sökanden vilka ansökningar som blir godkända samtidigt som risken för olikartade bedömningar minskar.

I denna rapport analyseras tillämpningen av urvalskriterier, huruvida de kan förväntas styra mot uppsatta mål samt skillnader mellan handläggande myndigheter. De insatsområden som analyseras i denna rapport handläggs av de 21 länsstyrelserna samt i förekommande fall Sametinget. Rapporten besvarar följande frågeställningar:

- Vilka urvalskriterier har respektive myndighet valt att tillämpa och är dessa utformade i enlighet med uppsatta mål för länet och för landsbygdsprogrammet?
- Vilka effekter kan stöden förväntas ha med utgångspunkt i de urvalskriterier som visar sig ha styrt beslutet?
- Finns det regionala skillnader i tillämpningen av urvalskriterier som skulle kunna påverka stödets förväntade effekter?

¹ För mer övergripande information om urvalskriterier i landsbygdsprogrammet, se t.ex. Jordbruksverket (2015b).

Målet med rapporten är att bidra med kunskap om tillämpningen av nationella och regionala urvalskriterier, och därmed stödets förväntade effekter. För att besvara ovanstående frågeställningar analyseras fyra olika insatsområden:

- Investeringsstöd inom jordbruk, trädgård och rennäring för bättre konkurrenskraft och lönsamhet (4.1/2a)
- Stöd till företagande på landsbygden, skapa nya jobb (6.4/6a)
- Stöd till bredband (7.3/6c)
- Stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden (7.4/6b)

Investeringsstöd (4.1/2a) samt stöd till företagande på landsbygden (6.4/6a) faller under så kallade företagsstöd medan stöd till bredband (7.3/6a) och investeringar i service och fritid (7.4/6b) ges i form av projektstöd. Investeringsstödet har både nationella och regionala urvalskriterier medan bredband enbart har nationella kriterier. Övriga två, stöd till företagande samt service och fritid, har nationella urvalskriterier med ett regionalt anpassat kriterium. Vilka prioriteringar som det regionalt anpassade kriteriet ska styra mot ges i de regionala handlingsplanerna. De fyra insatsområden som anges ovan ger därmed exempel på olika typer av stöd med olika typer av urvalskriterier. Det är dessutom dessa fyra insatsområden som har flest antal handlagda ärenden under den aktuella tidsramen, vilket möjliggör statistiska analyser, framför allt gällande jämförelser mellan myndigheter. De ärenden som analyseras i denna rapport har handlagts från starten av landsbygdsprogrammet till augusti 2018. Beslutsdatum för ansökningarna sträcker sig dock från december 2015 till augusti 2018.

1.1 Avgränsningar

Rapporten fokuserar på de fyra stöd som anges ovan, vilket innebär att en fullständig analys av urvalskriterier för samtliga insatsområden i landsbygdsprogrammet inte görs. En avgränsning av insatsområden är nödvändig för att kunna göra djupare analyser av till exempel regionala skillnader gällande tillämpningen av urvalskriterier. De fyra stöden representerar olika urvalsprocesser, där både nationella och regionala kriterier beaktas på olika sätt. Avgränsningen är dessutom nödvändig då flertalet insatsområden inte kommer upp i ett tillräckligt antal bifallna ärenden för att möjliggöra statistiska analyser. På grund av det redan relativt begränsade antalet ärenden beaktas inte eventuella skillnader mellan olika beslutsomgångar, även om sådana kan ha tillämpats.

Rapporten analyserar inte beviljandegraden för respektive stöd eftersom processer för ansökningar skiljer sig mellan myndigheter. I vissa län hålls det en kontinuerlig kontakt mellan myndighet och potentiella sökare vilket ger ansökningar med större sannolikhet till bifall. Jämförelser mellan bifallna och avslagna ärenden görs dessutom med försiktighet, då det för majoriteten av avslagna ärenden inte ges någon information om poängsättning på urvalskriterier. Rapporten analyserar därmed huvudsakligen de ärenden som har fått bifall på sin ansökan.

Rapporten berör vilka effekter stöden kan förväntas ha, baserat på vilka urvalskriterier som får störst genomslag, men syftar inte till att analysera faktiska effekter av stöd. Syftet med rapporten är inte heller att utvärdera själva handläggningen och dess kostnader, även om det kan noteras att ju fler punkter och förfaranden handläggningsprocessen har, desto mer komplicerad och tidskrävande blir den.

1.2 Disposition

I följande avsnitt görs en genomgång av nationella och regionala målsättningar för landsbygdsprogrammet. I avsnitt tre analyseras tillämpningen av urvalskriterier, vilket innefattar en beskrivning av vilka kriterier som används för respektive insatsområde och myndighet samt hur väl dessa svarar mot uppsatta prioriteringar. Dessutom analyseras den faktiska poängsättningen på urvalskriterier, tillsammans med skillnader i kriteriepoäng mellan bifallna och avslagna ärenden. Efterföljande avsnitt ger en fördjupad analys av urvalskriterier för investeringsstöd (4.1/2a), gällande sambandet mellan regionala och nationella kriterier samt betydelsen av hur urvalskriterierna viktas. Rapporten avslutas genom sammanfattande slutsatser och rekommendationer.

2 Nationella och regionala målsättningar

Regeringens övergripande målsättning för landsbygdsprogrammet är ett konkurrenskraftigt och miljöanpassat näringsliv i hela landet², vilket innebär att:

- främja jordbrukets konkurrenskraft,
- säkerställa en hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder, samt
- uppnå en balanserad territoriell utveckling av ekonomier och samhällen på landsbygden.

2.1 Nationella prioriteringar

De nationella målen för landsbygdsprogrammet beskrivs närmare genom sex prioriteringar, där varje prioritering bryts ner till flera fokusområden. Samtliga prioriteringar och fokusområden redovisas i bilaga A.

Förutom att bidra till att uppfylla den övergripande målsättningen för landsbygdsprogrammet är respektive insatsområde främst inriktat på ett fokusområde. Investeringstödet (4.1/2a) ska förbättra lönsamhet och konkurrenskraft samt främja innovativ jordbruksteknik, omstrukturering och diversifiering inom jordbruk, trädgård och rennäring. Stöd till företagande (6.4/6a) syftar till att främja social och ekonomisk utveckling på landsbygden genom att främja diversifiering, skapande och utveckling av nya små företag och arbetstillfällen (6a). Även bredbandsstödet (7.3/6c) och stöd till service och fritid (7.4/6b) ska främja social och ekonomisk utveckling på landsbygden, men genom anläggning och projektering av passiv bredbandsstruktur (6c) respektive främjandet av lokal utveckling på landsbygden (6b).

De nationella prioriteringarna gäller för samtliga myndigheter som handlägger stöden, d.v.s. de 21 länsstyrelserna samt Sametinget³. Mot nationella prioriteringar kopplas nationella urvalskriterier.

2.2 Regionala prioriteringar

Vid sidan av de nationella prioriteringarna finns det regionala prioriteringar som beskrivs i respektive myndighets⁴ regionala handlingsplan. Inom vissa insatsområden ges möjligheter för handläggande myndigheter att tillämpa regionala urvalskriterier, alternativt ett regionalt anpassat kriterium, som företrädesvis kopplar an till regionala prioriteringar. Tabell B1–B3 i bilaga B redovisar regionala prioriteringar per myndighet för de insatsområden som har antingen

2 Regeringen (2015).

3 Sametinget handlägger inte stöd till bredband (7.3/6c).

4 Det vill säga länsstyrelserna samt Sametinget.

regionala urvalskriterier eller ett regionalt anpassat kriterium⁵. Tabell B3 är uppdelad i B3a och B3b eftersom de regionala prioriteringarna ofta skiljer sig beroende på om stödet avser *service* eller *fritid*.

5 Tabell B1-B3 baseras på Jordbruksverkets sammanställning av myndigheternas regionala handlingsplaner.

3 Tillämpning av urvalskriterier

Tillämpningen av urvalskriterier syftar huvudsakligen till att uppnå en ökad målstyrning genom att bedöma vilka projekt eller investeringar som i högst utsträckning uppfyller landsbygdsprogrammets nationella och regionala målsättningar. Urvalskriterierna bedöms och poängsätts (max fem poäng per kriterium) med hjälp av ett antal bedömningsgrunder för respektive kriterium. I de flesta fall ges varje urvalskriterium en vikt där en högre vikt innebär att kriteriet ges större betydelse för den totala nationella och/eller regionala poängen. För de nationella urvalskriterierna (inklusive det regionalt anpassade kriteriet) är viktningen samma hos alla handläggande myndigheter, medan viktningen för regionala urvalskriterier skiljer sig mellan myndigheter.

Genom att potentiella sökanden av stöd på förhand känner till vilka urvalskriterier som tillämpas och därmed vad som poängsätts ökar transparensen i ansöknings- och beslutsprocesser. Detta kan påverka vilka ansökningar som kommer in till respektive handläggande myndighet, vilket i sin tur kan ha betydelse för vilka effekter stöden kan förväntas ha. Den ökade transparensen torde därmed bidra till en ökad målstyrning genom en högre sannolikhet att ansökningarna svarar mot uppsatta målsättningar, i alla fall i den mån som urvalskriterierna speglar nationella och regionala prioriteringar. Insikt i vad som poängsätts inom respektive insatsområde kan dock även påverka hur själva ansökningstexten formuleras och vilka områden som lyfts i ansökan, även om den bakomliggande investeringen eller projektet är samma. Huruvida den ökade transparensen leder till en ökad målstyrning kan emellertid inte uttydas från de data som ligger till grund för denna rapport utan fokus i nästföljande avsnitt ligger på samstämmigheten mellan tillämpade urvalskriterier och uppsatta målsättningar.

3.1 Urvalskriterier per insatsområde och myndighet

I detta avsnitt görs en genomgång av nationella och regionala (enbart 4.1/2a) urvalskriterier för respektive insatsområde. För att analysera huruvida urvalskriterierna är utformade i enlighet med uppsatta mål för landsbygdsprogrammet jämförs kriterierna med de målsättningar som presenteras i avsnitt 2 ovan. Analysen görs avseende både vilka urvalskriterier som tillämpas och hur de viktas. För investeringsstöd (4.1/2a) påvisas även skillnader mellan myndigheter i tillämpningen av de regionala urvalskriterierna. En god samstämmighet mellan tillämpade urvalskriterier och målsättningar innebär att beviljade stöd kan förväntas bidra till ökad måluppfyllelse för landsbygdsprogrammet. Med andra ord att de förväntade effekterna ligger i linje med de effekter som faktiskt eftersträvas.

3.1.1 Investeringsstöd till jordbruk för ökad konkurrenskraft (4.1/2a)

Som beskrivits ovan är målet med investeringsstöd (4.1/2a) att förbättra lönsamhet och konkurrenskraft samt främja innovativ jordbruksteknik, omstrukturering och diversifiering inom jordbruk, trädgård och rennärning.

För bedömningar av ansökningar inom investeringsstöd tillämpas både nationella och regionala urvalskriterier. Nationella och regionala kriterier ges samma betydelse för den totala poängen och viktas därmed 50-50. Tabell 1 anger de fem nationella urvalskriterierna för investeringsstöd, samt hur de viktas för att få fram en sammanlagd nationell poäng. Högst vikt (40) ges till urvalskriteriet gällande konkurrenskraft, vilket stämmer väl överens med den nationella målsättningen för insatsområdet samt den övergripande målsättningen för landsbygdsprogrammet som helhet om ett konkurrenskraftigt näringsliv. Den övergripande målsättningen om ett miljöanpassat näringsliv återspeglas i att även kriteriet om miljömål viktas relativt högt.

Tabell 1. Nationella urvalskriterier för investeringsstöd (4.1/2a).

Nr	Nationellt kriterium	Vikt
1	investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål	20
2	investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation)	10
3	den som söker stöd har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen	15
4	företaget är i behov av stöd för att kunna genomföra investeringen	15
5	investeringen bidrar till att förbättra företagets konkurrenskraft	40

Lägst vikt ges till urvalskriteriet gällande innovation, trots att främjandet av innovativ jordbruksteknik, omstrukturering och diversifiering lyfts i den nationella målsättningen för insatsområdet jämte målet om konkurrenskraft. Även EU:s gemensamma jordbrukspolitik lägger stort fokus vid just innovation, bl.a. som en viktig komponent för att landsbygdsprogrammet ska styra mot en smart tillväxt. Innovation och konkurrenskraft är dock inte separata företeelser, utan innovation lyfts ofta fram som en förutsättning för konkurrenskraft, så också inom jordbruks- och trädgårdsproduktion.⁶ En möjlig tolkning är därmed att investeringar som innebär innovativa lösningar för att öka företagets konkurrenskraft istället belönas under kriteriet gällande konkurrenskraft. Vilka urvalskriterier som anges samt hur de viktas signalerar dock till sökanden vad som prioriteras i ansökan. Viktningen påverkar därmed sannolikt både vilka typer av ansökningar som kommer in samt vilka som beviljas stöd, vilket påverkar stödets förväntade effekter (se vidare diskussion i avsnitt 4.1 och 5).

Att den som söker har tillräcklig kompetens, samt att företaget är i behov av stöd viktas högre än innovation, men fortfarande relativt lågt. Dessa två urvalskriterier svarar inte mot uppsatta målsättningar utan är snarare förutsättningar för att stöden ska nyttjas på ett effektivt sätt samtidigt som risken minskar att stöd

⁶ Se t.ex. Jordbruksverket (2015a) och Vinnova (2015).

delas ut till investeringar som ändå hade genomförts. Med tanke på den relativt låga viktningen kan dock låga poäng på dessa två urvalskriterier kompenseras av höga poäng på övriga kriterier, särskilt gällande konkurrenskraft.

Utöver de nationella kriterierna i Tabell 1 tillämpas regionala urvalskriterier för investeringsstöd. Det är upp till respektive myndighet att besluta om hur många, samt vilka, regionala urvalskriterier som de önskar tillämpa. Tabell 2 listar de sju regionala urvalskriterier som tillämpas av minst en myndighet medan Tabell 3 visar vilka av dessa sju urvalskriterier som tillämpas av respektive myndighet, samt hur de är viktade för att få fram en sammanlagd regional poäng.

Tabell 2. Regionala urvalskriterier för investeringsstöd (4.1/2a).

Nr ⁷	Regionalt kriterium
6	investeringen bidrar till att förbättra företagets konkurrenskraft
7	investeringen bidrar till att förbättra sysselsättningen
8	investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål
9	investeringen styr mot regionalt prioriterade miljö- och klimatmål
10	investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation) eller bättre arbetsmiljö
11	sökanden har den kunskap, kompetens och genomförandekapacitet som krävs för att genomföra investeringen
12	investeringen prioriteras regionalt

⁷ Egen numrering.

Tabell 3. Tillämpade regionala kriterier för investeringsstöd (4.1/2a) och viktning per myndighet.

LS	6	7	8	9	10	11	12
Blekinge	40	35	25				
Dalarna							100
Gotland							
Gävleborg	40	10		30	20		
Halland	30	20	20		15	15	
Jämtland	40	30		30			
Jönköping	30	30	20	20			
Kalmar	30	20	20	20	10		
Kronoberg	30	30		20	20		
Norrbottnen	45		10		20	25	
Sametinget	40				30	30	
Skåne	30	30	5	15	15	5	
Stockholm	55	15		15	15		
Södermanland	25	10	25	25	15		
Uppsala	40	20		30	10		
Värmland	40	10	10	40			
Västerbotten	50		25		25		
Västernorrland	40	20		30	10		
Västmanland	65	5	20	10			
Västra Götaland	30	15		40	15		
Örebro							100
Östergötland		60	40				
Antal	18	16	11	13	13	4	2

Antalet regionala urvalskriterier skiljer sig mellan handläggande myndigheter. Gotlands län tillämpar inte några regionala kriterier, vilket innebär att totalpoängen enbart utgörs av den sammanlagda nationella poängen (som då får vikt 100 istället för 50), medan Skåne län tillämpar sex regionala kriterier. Dalarna län och Örebro län använder sig enbart av kriterium 12, att investeringen prioriteras regionalt. Inte heller bedömningsgrunderna ger mer information om vad som bedöms hos dessa två myndigheter, då den enda bedömningsgrund som poängsätts för det regionala urvalskriteriet är huruvida investeringen leder till regional måluppfyllelse. Tillämpningen av regionala urvalskriterier leder därmed inte till högre transparens gällande vad som bedöms ur ett regionalt perspektiv i Dalarna och Örebro.

Med undantag av Östergötland används kriteriet gällande konkurrenskraft (6) i alla län som har valt att tillämpa regionala kriterier, där dessa inte enbart består av att investeringen prioriteras regionalt (12). Konkurrenskraft viktas dessutom genomgående relativt högt. Liksom när det gäller de nationella kriterierna lyfts nationella miljömål (8), kompetens (11) och innovation (10) fram som regionala urvalskriterier. Innovationskriteriet är inte lika vanligt förekommande som konkurrenskraft och viktas genomgående lägre än konkurrenskraft. Nya kriterier på

regional nivå är sysselsättning, som efter konkurrenskraft används av flest myndigheter, samt regionalt prioriterade miljömål.

De regionala urvalskriterierna överensstämmer med regionala prioriteringar enligt Tabell B1–B3 (bilaga B) i varierande grad. 11 av 21 län nämner i sina handlingsplaner att ökad konkurrenskraft är en regional prioritering. Av dessa tillämpar Gävleborg, Halland, Jönköping, Kronoberg, Norrbotten, Uppsala, Värmland, Västernorrland, Västmanland och Västra Götaland det regionala urvalskriteriet gällande konkurrenskraft medan Östergötland har valt att inte poängsätta konkurrenskraft som ett regionalt kriterium. Övriga myndigheter tillämpar kriteriet trots att konkurrenskraft inte omnämns som regional prioritering enligt deras handlingsplaner. Av de 16 myndigheter som tillämpar det regionala urvalskriteriet gällande sysselsättning är det sju som anger förbättrad sysselsättning som en regional prioritering – Kalmar, Kronoberg, Skåne, Södermanland, Uppsala, Värmland och Västerbotten.

Gällande miljö- och klimatmål anges det oftast inte i de regionala handlingsplanerna huruvida prioriteringarna som gäller miljö och klimat svarar mot nationella eller regionala mål. Samtliga myndigheter anger dock på ett eller annat sätt miljö- och klimatrelaterade mål i sina handlingsplaner, t.ex. miljöinriktade insatser, ekologisk produktion, minskad miljöpåverkan, energi-effektivisering och klimatsmarta investeringar. De flesta myndigheter tillämpar även urvalskriterier gällande antingen regionala eller nationella miljö- och klimatmål, eller båda. Undantag är Dalarna och Örebro som valt att endast tillämpa urvalskriteriet att investeringen prioriteras regionalt, Gotland som inte tillämpar några regionala urvalskriterier alls, samt Sametinget.

Nio myndigheter nämner explicit innovation som regional prioritering. Av dessa tillämpar sex – Gävleborg, Halland, Kronoberg, Sametinget, Stockholm och Uppsala – det motsvarande regionala urvalskriteriet. Dalarna och Gotland är återigen undantag, tillsammans med Värmland. Att sökanden har den kompetens som krävs för att genomföra investeringen svarar inte mot uppsatta målsättningar enligt regionala handlingsplaner utan är återigen snarare en förutsättning för att stöden ska nyttjas på ett effektivt sätt. Det förekommer att myndigheter anger fler och bredare prioriteringar i regionala handlingsplaner än vad som täcks in av de tillämpade regionala urvalskriterierna. Än vanligare är dock att prioriteringarna är mer explicit skrivna än urvalskriterierna, vilka är av mer generell karaktär. Huruvida ansökningarna uppfyller de mer detaljerade regionala prioriteringarna bedöms genom att varje regionalt urvalskriterium poängsätts enligt ett antal mer specifika bedömningsgrunder.

3.1.2 Stöd till företagande och nya jobb på landsbygden (6.4/6a)

Stöd till företagande (6.4/6a) syftar till att främja social och ekonomisk utveckling på landsbygden genom att främja diversifiering, skapande och utveckling av nya små företag och arbetstillfällen.

För bedömningar av ansökningar gällande stöd till företagande och nya jobb på landsbygden tillämpas fem nationella urvalskriterier och ett regionalt anpassat kriterium. Tabell 4 anger dessa samt hur de viktas för att summera till en totalpoäng. Högst vikt ges för att investeringen ger arbetstillfällen på landsbygden, vilket svarar väl mot den nationella målsättningen. Urvalskriterierna är dock smalare än den nationella prioriteringen eftersom kriterierna inte innefattar att stödet ska främja uppkomsten av nya små företag. En sådan diskrepans mellan kriterier och prioriteringar kan hämma den ökade målstyrningen som tillämpningen av urvalskriterier syftar till. Eftersom det är urvalskriterierna som poängsätts, och de dessutom är lättillgängliga för sökanden, utformas sannolikt många investeringar och ansökningar i enlighet med dessa snarare än mot nationella och regionala målsättningar.

Kriterierna gällande miljö och innovation viktas relativt lågt och reflekterar den övergripande målsättningen för landsbygdsprogrammet snarare än prioriteringen för det specifika insatsområdet. Att företaget är i behov av stöd samt att tillräcklig kompetens finns är återigen förutsättningar för att stöden ska nyttjas på ett effektivt sätt samt att minska risken för stöd till sådana investeringar som ändå skulle genomförts.

Vad det regionalt anpassade kriteriet innefattar varierar mellan handläggande myndigheter, vilket kan utläsas av de bedömningsgrunder som tillämpas av respektive myndighet. Tabell C1 i bilaga C listar de 18 bedömningsgrunder inom det regionalt anpassade kriteriet som poängsätts av minst en myndighet medan Tabell C2 visar vilka bedömningsgrunder som används för poängsättning på det regionalt anpassade kriteriet av respektive myndighet.

Tabell 4. Nationella urvalskriterier samt regional anpassat kriterium för stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a).

Nr	Nationellt kriterium/regionalt anpassat kriterium	Vikt
1	investeringen ger arbetstillfällen på landsbygden	30
2	investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål	10
3	investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation)	10
4	den som söker stöd har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen	15
5	företaget är i behov av stöd för att kunna genomföra investeringen	10
6	det finns ett identifierat regionalt behov av investeringen	25

3.1.3 Stöd till bredband (7.3/6c)

Målet med stöd till bredband (7.3/6c) är att främja social och ekonomisk utveckling på landsbygden genom anläggning och projektering av passiv bredbandsstruktur.

För bedömningar av ansökningar gällande bredbandsstöd tillämpas enbart nationella urvalskriterier, vilka anges i Tabell 5. Högst vikt ges till att projektet har hög anslutningsgrad, därefter möjlig anslutningsgrad, till bredbandsnätet.

Båda dessa kriterier svarar mot den nationella prioriteringen för insatsområdet om främjandet av social och ekonomisk utveckling på landsbygden genom anläggning och projektering av passiv bredbandsstruktur. De svarar dessutom mot regeringens övergripande målsättning för landsbygdsprogrammet om ett konkurrenskraftigt näringsliv och en balanserad territoriell utveckling på landsbygden eftersom bredband är en grundförutsättning för att kunna driva verksamheter på landsbygderna.

Tabell 5. Nationella urvalskriterier för stöd till bredband.

Nr	Nationellt kriterium	Vikt
1	projektet ger hög anslutningsgrad till bredbandsnätet	45
2	projektet har ett högt antal möjliga anslutningar till bredbandsnätet	40
3	den som söker stöd har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen	15

Anslutning, eller digital tillgänglighet, är även en nyckelkomponent i EU:s regionala innovationsstrategi om smart specialisering⁸ för att främja smart tillväxt, särskilt för perifera och glest befolkade landsbygdsregioner⁹. Förutsättningarna för att uppfylla kriterierna gällande anslutningsgrad och antal möjliga anslutningar skiljer sig dock mellan olika typer av landsbygder, där stadsnära och mindre glesbefolkade landsbygder gynnas på bekostnad av just perifera och mycket glest befolkade platser, även om det är de sistnämnda som sannolikt har ett större behov av stöd.

3.1.4 Stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden (7.4/6b)

Målet med stöd till investeringar i service och fritid (7.4/6b) är att främja social och ekonomisk utveckling på landsbygden genom främjandet av lokal utveckling på landsbygden.

För bedömningar av ansökningar gällande stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden tillämpas fyra nationella urvalskriterier och ett regionalt anpassat kriterium. Tabell 6 anger dessa samt hur de viktas för att summera till en totalpoäng. Att investeringen uppfyller det regionalt anpassade kriteriet viktas högst, till skillnad mot stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a) där det nationella kriteriet gällande sysselsättning viktas högre. Regionala prioriteringar tillåts därmed få ett större genomslag gällande service och fritid på landsbygden än gällande företagande och nya jobb. Detta kan bero på att den nationella prioriteringen är mer generellt skriven, nämligen att investeringen ska främja lokal utveckling, medan stöd till företagande har ett tydligt nationellt mål mot fler arbetstillfällen.

Kriterierna gällande miljö och innovation viktas återigen relativt lågt och reflekterar den övergripande målsättningen för landsbygdsprogrammet snarare än prioriteringen för det specifika insatsområdet. Att tillräcklig kompetens finns,

⁸ McCann och Ortega-Argilés (2015).

⁹ Naldi et al. (2015).

samt att investeringen har tydliga mål, är förutsättningar för att stöden ska nyttjas på ett effektivt sätt.

Tabell 6. Nationella urvalskriterier samt regional anpassat kriterium för stöd till service och fritid (7.4/6b).

Nr	Nationellt kriterium/regional anpassat kriterium	Vikt
1	investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål	10
2	investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation)	15
3	den som söker har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen	20
4	investeringen har tydliga mål	15
5	det finns ett identifierat regionalt behov av investeringen	40

Det regionalt anpassade kriteriet varierar återigen mellan handläggande myndigheter. Tabell C3 i bilaga C listar de bedömningsgrunder inom det regionalt anpassade kriteriet som poängsätts av minst en myndighet medan Tabell C4 visar vilka bedömningsgrunder som används för poängsättning på det regionalt anpassade kriteriet av respektive myndighet.

3.1.5 Samstämmighet mellan urvalskriterier och målsättningar?

Analysen ovan visar att samstämmigheten mellan tillämpade nationella urvalskriterier och nationella prioriteringar är relativt god. Det innebär att urvalskriterierna i stora drag styr mot målsättningarna för landsbygdsprogrammet som helhet, samt respektive insatsområde. Det finns dock undantag, särskilt att stöd till företagande och nya jobb på landsbygden (6.4/6a) inte inkluderar ett urvalskriterium att investeringen ska främja uppkomsten av små företag, trots att detta lyfts i den nationella prioriteringen för insatsområdet.

Även samstämmigheten mellan regionala urvalskriterier och regionala prioriteringar (endast investeringsstöd, 4.1/2a) kan bedömas som relativt god, även om det finns vissa skillnader mellan myndigheterna. Bedömningen kan dock inte göras för Gotland, som inte tillämpar regionala urvalskriterier, samt Dalarna och Örebro, som endast tillämpar kriteriet att investeringen prioriteras regionalt. Särskilt anmärkningsvärt är att inte heller bedömningsgrunderna ger mer information om hur ansökningarna i dessa två län bedöms ur ett regionalt perspektiv.

Samtliga tillämpade urvalskriterier styr dock inte mot landsbygdsprogrammets målsättningar utan visar istället på förutsättningar för att stöden ska nyttjas på ett effektivt sätt samt tilldelas investeringar som annars inte skulle genomförts. Att den som söker stöd har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen tillämpas som nationellt urvalskriterium för samtliga fyra insatsområden. Att företaget är i behov av stöd tillämpas som kriterium för både investeringsstöd och stöd till företagande och nya jobb. För stöd till investeringar

i service och fritid tillämpas istället urvalskriteriet att investeringen har tydliga mål.

3.2 Poängsättning på urvalskriterier för beviljade ansökningar

Medan föregående avsnitt presenterar vilka urvalskriterier som tillämpas fokuserar detta avsnitt på den faktiska poängsättningen på urvalskriterier för ansökningar som har beviljats stöd. Genom att belysa poängfördelningen mellan urvalskriterier, tillsammans med den faktiska viktningen, analyseras i vilken mån de olika kriterierna har styrt besluten. Även regionala skillnader diskuteras i den mån som systematiska skillnader kan utrönas. Analysen i detta avsnitt används senare, i slutsatser och rekommendationer, som utgångspunkt för vilka effekter stöden kan förväntas ha.

Vid bedömning av ansökningar om stöd poängsätts respektive urvalskriterium på en femgradig skala. Poängsättningen sker i enlighet med nationella och regionala bedömningsgrunder. Nationella urvalskriterier bedöms enligt samma grunder oavsett handläggande myndighet medan bedömningsgrunderna för regionala urvalskriterier och regionalt anpassade kriterier varierar mellan myndigheter. Även om flertalet regionala bedömningsgrunder används av flera olika handläggande myndigheter kan poängskalan för en och samma bedömningsgrund variera mellan myndigheterna.

Antalet bifallna ärenden skiljer sig mellan både insatsområden och myndigheter, vilket visas av bilaga D. Med 1 694 bifallna ansökningar är investeringsstöd (4.1/2a) det insatsområde inom det svenska landsbygdsprogrammet med flest ärenden. Av de fyra insatsområden som analyseras i rapporten har stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a) lägst antal bifallna ärenden. För bifallna ärenden inom insatsområdet investeringar i service och fritid (7.4/6b) gäller ungefär tre fjärdedelar stöd inom *service*. Antalet bifallna ansökningar som faktiskt går att analysera gällande urvalskriterier är i flera fall lägre än vad som anges i bilaga D, då det förekommer ärenden som inte ger mer information än just bifall eller avslag. Antalet bifallna ärenden som ger information om kriteriepoäng, och därmed ligger till grund för den empiriska analysen i denna rapport, är 1198 (4.1/2a), 290 (6.4/6a), 239 (7.3/6c), samt 411 (7.4/6b).

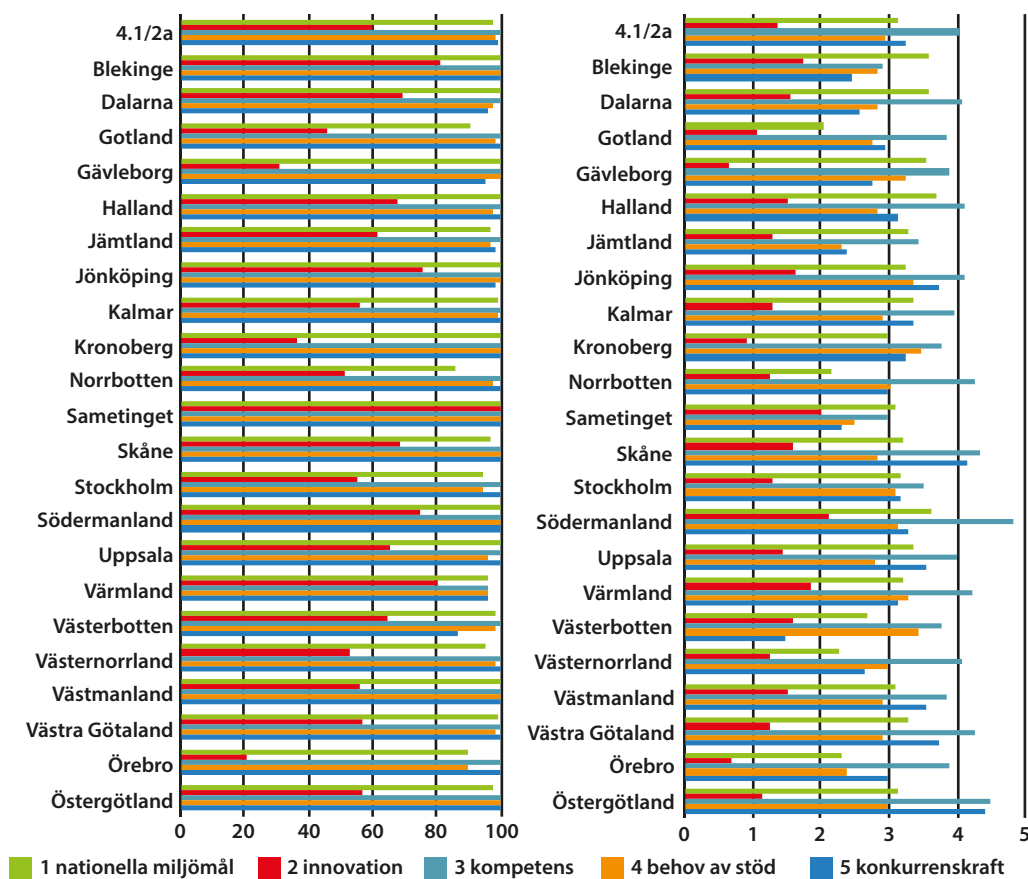
3.2.1 Investeringsstöd till jordbruk för ökad konkurrenskraft (4.1/2a)

Nationella urvalskriterier

Figur 1 visar hur stor andel av de bifallna ärendena inom investeringsstöd som har fått minst en poäng på respektive urvalskriterium, samt hur många poäng som har delats ut i genomsnitt per urvalskriterium, både för bifallna ärenden

inom investeringsstöd som helhet (4.1/2a) samt vid respektive handläggande myndighet.

Även om det är en viss variation över myndigheter får närmare hundra procent av de bifallna ärendena inom investeringsstöd poäng på kriterierna gällande uppfyllandet av nationella miljö- och klimatmål (1 *nationella miljömål*), att den som söker har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen (3 *kompetens*), att företaget är i behov av stöd för att kunna genomföra investeringen (4 *behov av stöd*), samt att investeringen bidrar till att förbättra företagets konkurrenskraft (5 *konkurrenskraft*). Alla myndigheter delar ut poäng på dessa fyra kriterier till minst 90 procent av bifallna ärenden, med undantag av Norrbotten för nationella miljömål och Västerbotten för konkurrenskraft. Högst medelpoäng totalt sett samt vid samtliga myndigheter förutom Blekinge och Sametinget delas ut till urvalskriteriet gällande kompetens.

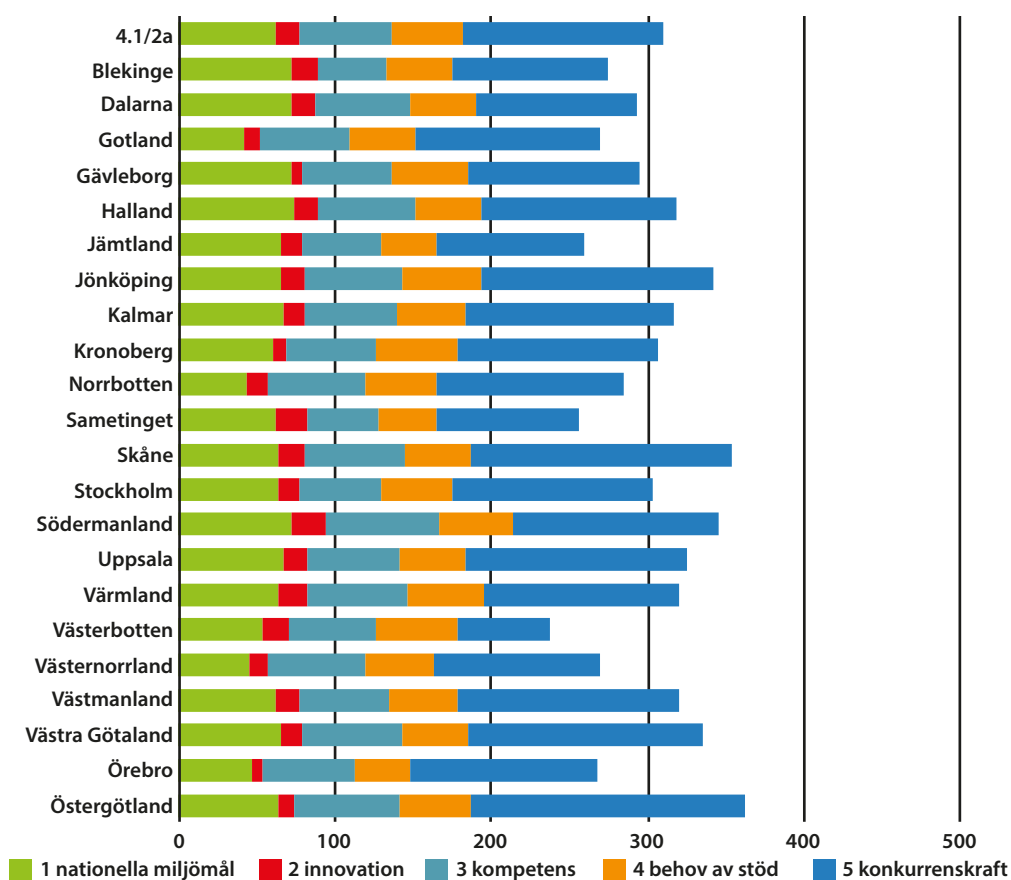

Figur 1. Andel bifallna ärenden (%) som har fått poäng för respektive nationellt kriterium (vänster) samt medelpoäng för bifallna ärenden per nationellt kriterium (höger).

Med undantag av Sametinget, som har delat ut poäng till samtliga bifallna ärenden för alla fem urvalskriterier, ges genomgående lägst andel ärenden poäng på kriteriet att investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation) (2 *innovation*). Innovation har även lägst genomsnittspoäng hos samtliga myndigheter. Den sammanlagda poängen för nationella urvalskriterier, samt hur respektive urvalskriterium bidrar till den

nationella poängen visas av Figur 2. Medelpoängen per kriterium i Figur 1 (höger) viktas här i enlighet med vikterna för urvalskriterierna angivna i Tabell 1.

Att investeringen bidrar till att förbättra företagets konkurrenskraft ger högst genomsnitt på den nationella poängen för bifallna ärenden hos samtliga myndigheter. För investeringsstöd som helhet står konkurrenskraft för drygt 70 procent av medelpoängen. Genomsnittskraften för konkurrenskraft beror delvis på relativt höga genomsnittspoäng enligt Figur 1, men framför allt på att urvalskriteriet viktas högre än övriga kriterier. Att urvalskriteriet gällande innovation får minst genomsnitt på den sammanlagda poängen beror på både en låg genomsnittspoäng enligt Figur 1, samt en låg vikt för kriteriet enligt Tabell 1.

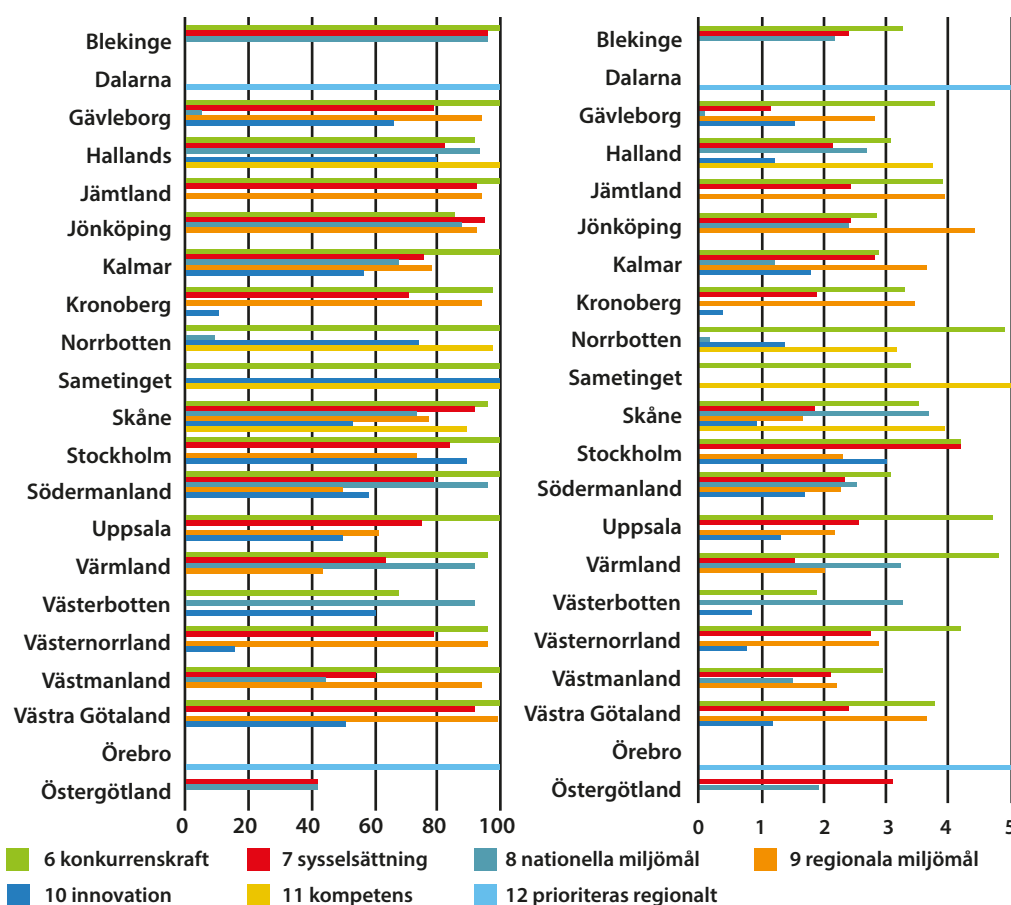
Figur 2. Viktad medelpoäng, samt bidrag till sammanlagd nationell poäng per nationellt kriterium.

Regionala urvalskriterier

Figur 3–4 ger motsvarande information för de regionala urvalskriterierna för investeringsstöd för samtliga myndigheter, med undantag av Gotland som inte tillämpar regionala kriterier.

Det är relativt stor variation mellan handläggande myndigheter gällande både andelen bifallna ärenden som har fått poäng och medelpoäng på respektive regionalt urvalskriterium. Noteras kan att både Dalarna och Örebro, som tillämpar ett regionalt urvalskriterium – att investeringen prioriteras regionalt

(12 prioriteras regionalt) – ger full poäng till samtliga bifallna ärenden. Dalar-
nas och Örebro's tillämpning av urvalskriterier liknar modellen med nationella
urvalskriterier med ett regionalt anpassat kriterium, där det regionalt anpas-
sade kriteriet ges en vikt på 50. Att investeringen bidrar till att förbättra företa-
gets konkurrenskraft (6 konkurrenskraft) ges genomgående relativt höga poäng
medan att investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller ar-
betsmetoder (innovation) eller bättre arbetsmiljö (10 innovation) uppnår relativt
låg medelpoäng hos alla myndigheter som tillämpar kriteriet, med undantag av
Stockholm, vilket ligger i linje med mönstret för de nationella urvalskriterierna.

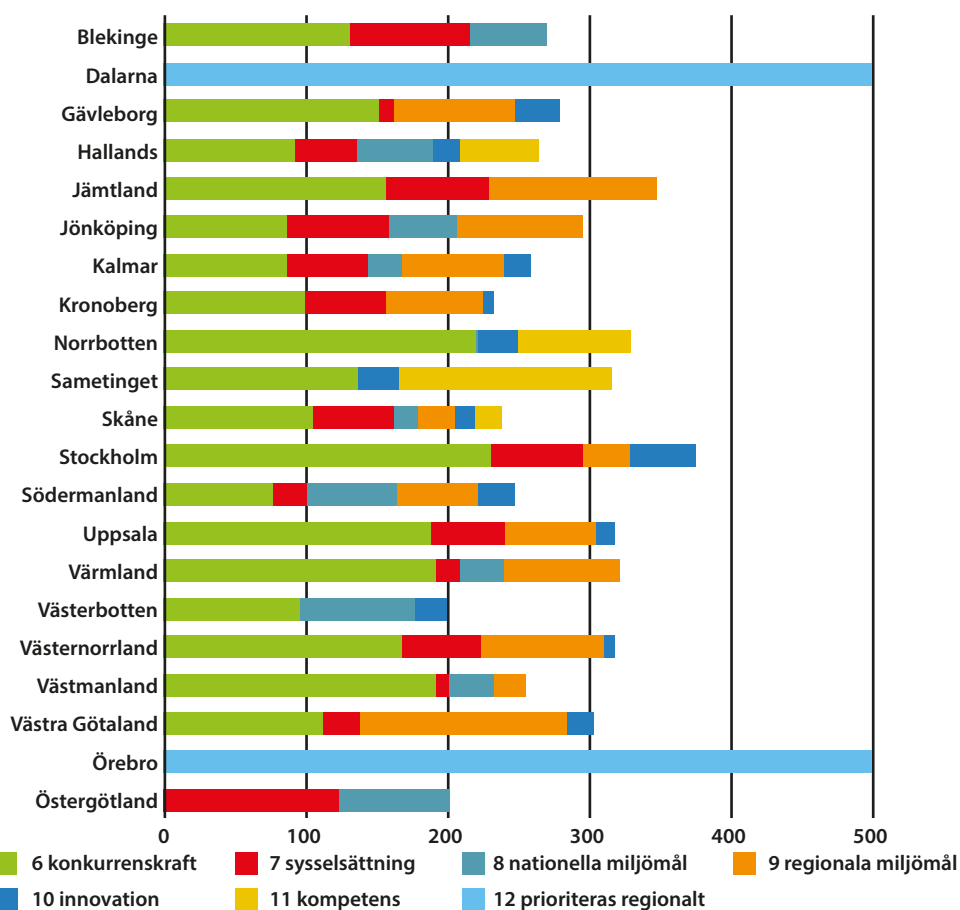

Figur 3. Andel bifallna ärenden (%) som har fått poäng för respektive regionalt kriterium (vänster) samt medelpoäng för bifallna ärenden per regionalt kriterium (höger).

Den sammanlagda poängen för regionala urvalskriterier, samt hur respektive urvalskriterium bidrar till den regionala poängen visas av Figur 4.

Relativt höga poäng på urvalskriterium 6 tillsammans med en genomgående relativt hög viktning gör att ökad konkurrenskraft får stort genomslag på den regionala totalpoängen i många av de län som tillämpar kriteriet. Liksom för de nationella urvalskriterierna ges relativt låga poäng på innovation och kriteriet viktas relativt lågt, vilket innebär att innovation bidrar relativt lite till den sammanlagda regionala poängen. Det är ändå tio län som nämner innovation som regional prioritering.

Genomslaget för övriga fyra regionala kriterier, att investeringen bidrar till att förbättra sysselsättningen (7 *sysselsättning*), att investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål (8 *nationella miljömål*), att investeringen styr mot regionalt prioriterade miljö- och klimatmål (9 *regionala miljömål*) och att sökanden har den kunskap, kompetens och genomförandekapacitet som krävs för att genomföra investeringen (11 *kompetens*) varierar relativt mycket mellan de myndigheter som tillämpar dem.

Figur 4. Viktad medelpoäng, samt bidrag till regional totalpoäng per regionalt kriterium.

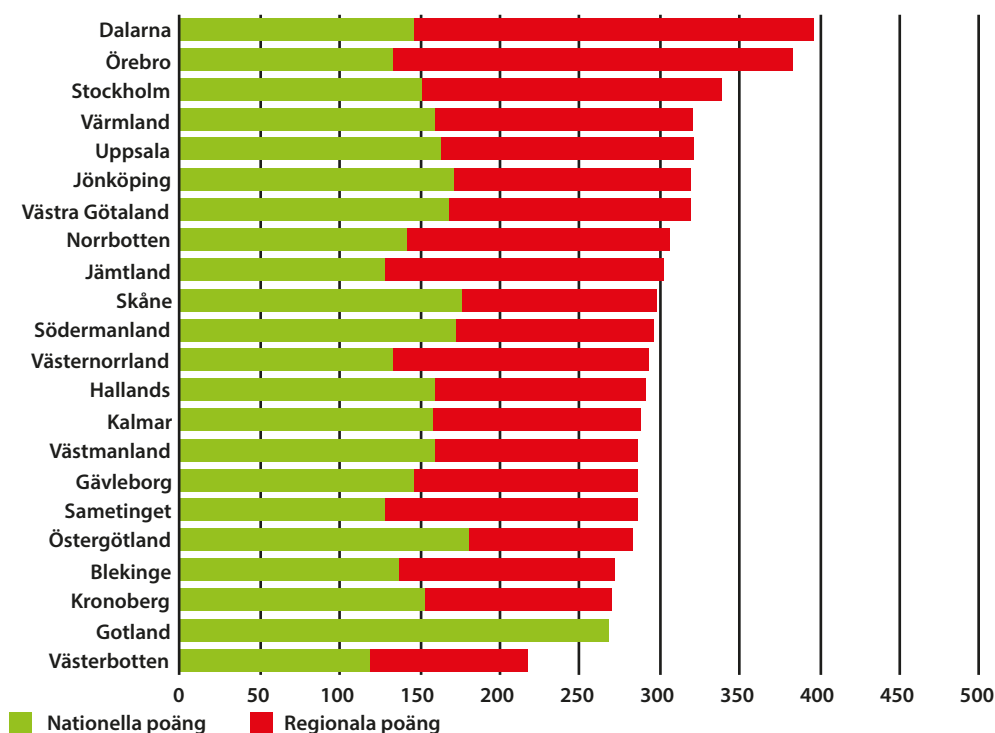
Nationella och regionala urvalskriterier

För att få fram den genomsnittliga totalpoängen för bifallna ärenden per myndighet vägs den nationella och den regionala sammanlagda poängen ihop. Figur 5 visar den viktade totalpoängen samt hur nationella respektive regionala poäng bidrar till denna, där myndigheterna är sorterade efter totalpoäng.

Dalarna och Örebro ger högst genomsnittlig totalpoäng per ärende med närmare 400 (max = 500), vilket kan förklaras av att dessa två myndigheter delar ut full poäng till samtliga bifallna ärenden på det regionala urvalskriteriet. Att ansökningarna uppfyller det regionala urvalskriteriet, att investeringen prioriteras regionalt, ges därmed ett stort genomslag för totalpoängen. Västerbotten ger lägst genomsnittlig totalpoäng per ärende med drygt 200. Figur 2 och Figur 4 (samt Figur 6 nedan) visar att Västerbottens relativt låga totalpoäng till stor del

kan förklaras av låga poäng på urvalskriteriet gällande konkurrenskraft, i jämförelse med övriga myndigheter. Skillnader mellan myndigheter bör dock tolkas med försiktighet eftersom dessa kan bero på kvaliteten i ansökningarna likaväl som systematiska skillnader i bedömningar mellan olika myndigheter.

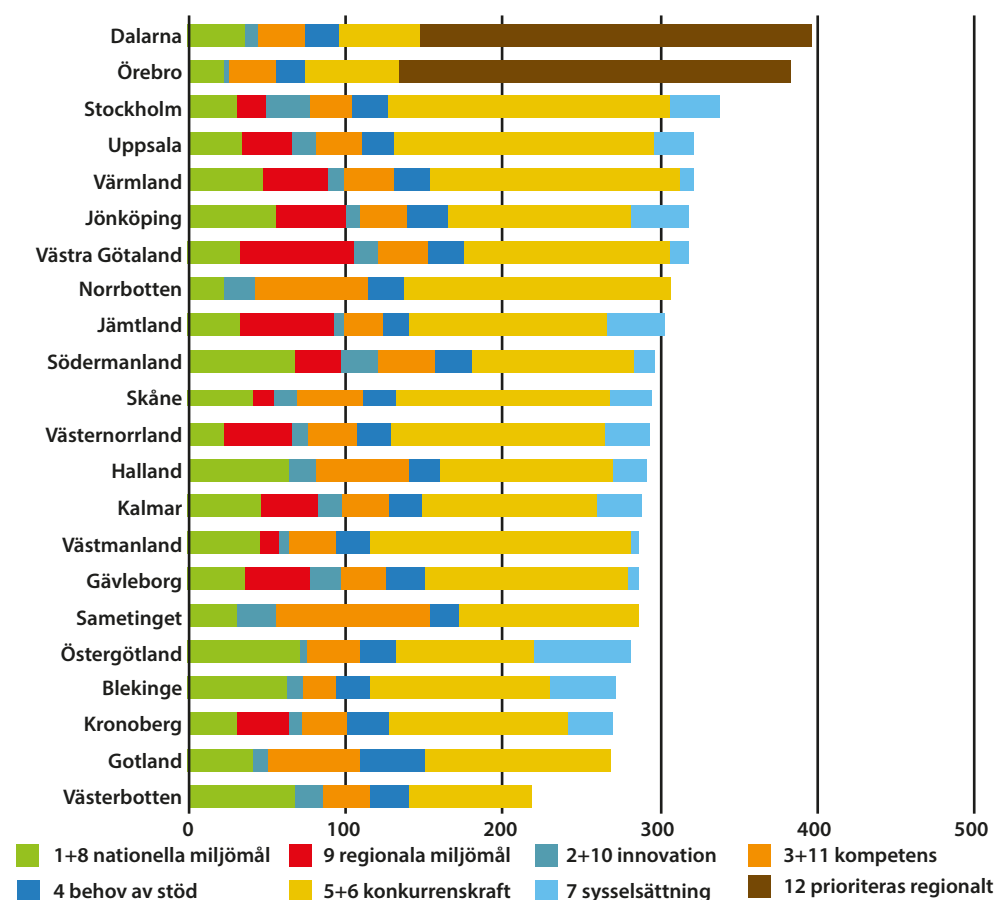
Huruvida regionala eller nationella kriterier väger tyngst varierar mellan myndigheterna. I Örebro och Dalarna står de regionala poängen för 63–65 procent av totalpoängen medan de endast utgör 36 procent i Östergötlands län. Fyra av de nationella urvalskriterierna; nationella miljömål (8), innovation (10), kompetens (11) och konkurrenskraft (6) tillämpas även som regionala urvalskriterier, dock inte av alla myndigheter. Figur 6 visar hur respektive kriterium bidrar till den viktade genomsnittliga totalpoängen per myndighet, där nationella och regionala poäng är sammanslagna i de fall där det regionala och det nationella urvalskriteriet överensstämmer.

Figur 5. Viktad genomsnittlig totalpoäng, samt bidrag till totalpoäng av regionala och nationella poäng.

Att konkurrenskraft har störst genomslag på totalpoängen syns ännu tydligare i Figur 6, vilket kan förväntas eftersom konkurrenskraft tillämpas som regionalt urvalskriterium i samtliga län förutom Dalarna och Örebro som endast tillämpar kriteriet att investeringen prioriteras regionalt, Gotland som inte tillämpar några regionala urvalskriterier, samt Östergötland (Tabell 3). Vid sidan av konkurrenskraft är det framförallt kriterier gällande (nationella och/eller regionala) miljö- och klimatmål som slår igenom på totalpoängen hos de flesta myndigheter. Poängen för kriterierna gällande innovation bidrar relativt lite till totalpoängen hos samtliga myndigheter, trots att innovation tillämpas som regionalt urvalskriterium hos 13 myndigheter. Att sökanden har tillräcklig kompetens för att

genomföra investeringen bidrar relativt mycket till totalpoängen hos de myndigheter som även tillämpar den regionala versionen av kriteriet, Halland, Norrbotten och Sametinget, med undantag av Skåne där kompetens ges en låg vikt.

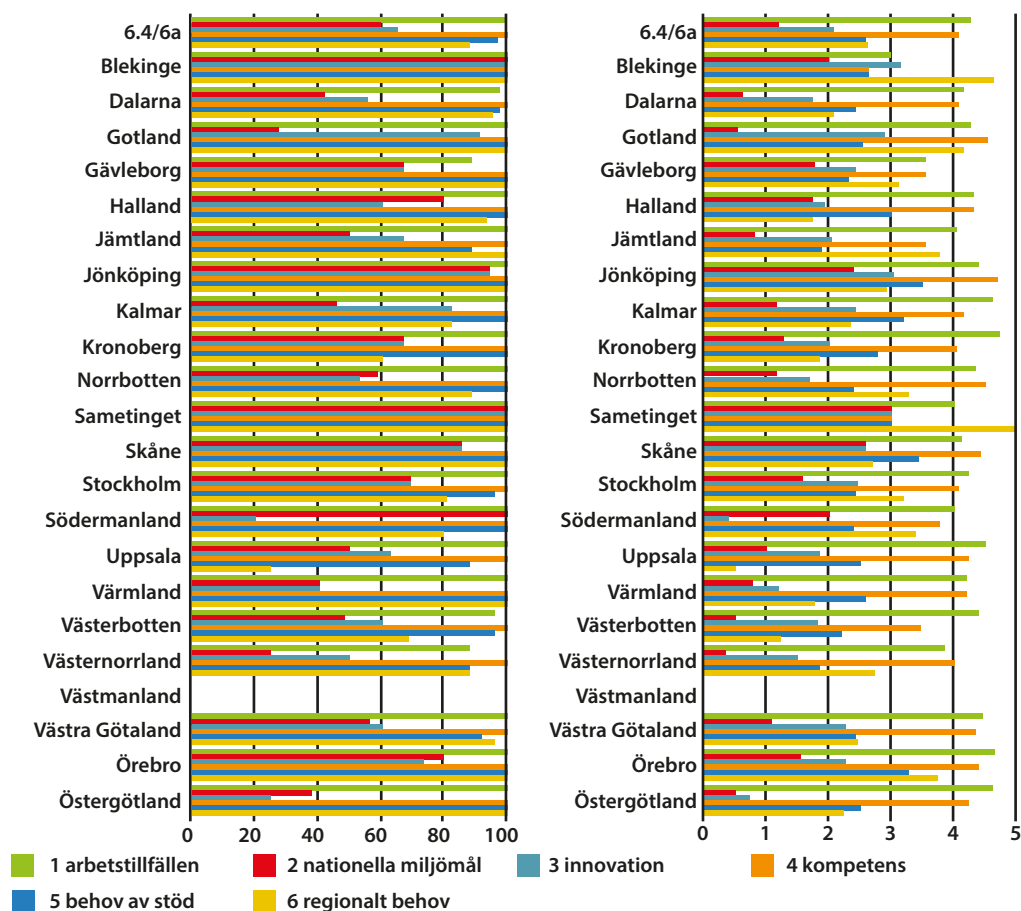

Figur 6. Bidrag till viktad genomsnittlig totalpoäng av respektive urvalskriterium (nationella + regionala).

3.2.2 Stöd till företagande och nya jobb på landsbygden (6.4/6a)

Figur 7 visar hur stor andel av de bifallna ärendena inom stöd till företagande som har fått minst en poäng på respektive urvalskriterium, samt hur många poäng som har delats ut i genomsnitt per urvalskriterium, både för bifallna ärenden inom stöd till företagande som helhet (6.4/6a) samt vid respektive handläggande myndighet.

Totalt sett för insatsområdet ges en hög andel bifallna ärenden poäng på samtliga urvalskriterier med undantag av att investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål (2 nationella miljömål) och att investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation) (3 innovation). Högst medelpoäng ges för att investeringen ger arbetstillfällena på landsbygden (1 arbetstillfällen) och att den som söker stöd har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen (4 kompetens). Figur 8 redovisar den viktade totalpoängen för insatsområdet samt för respektive myndighet.

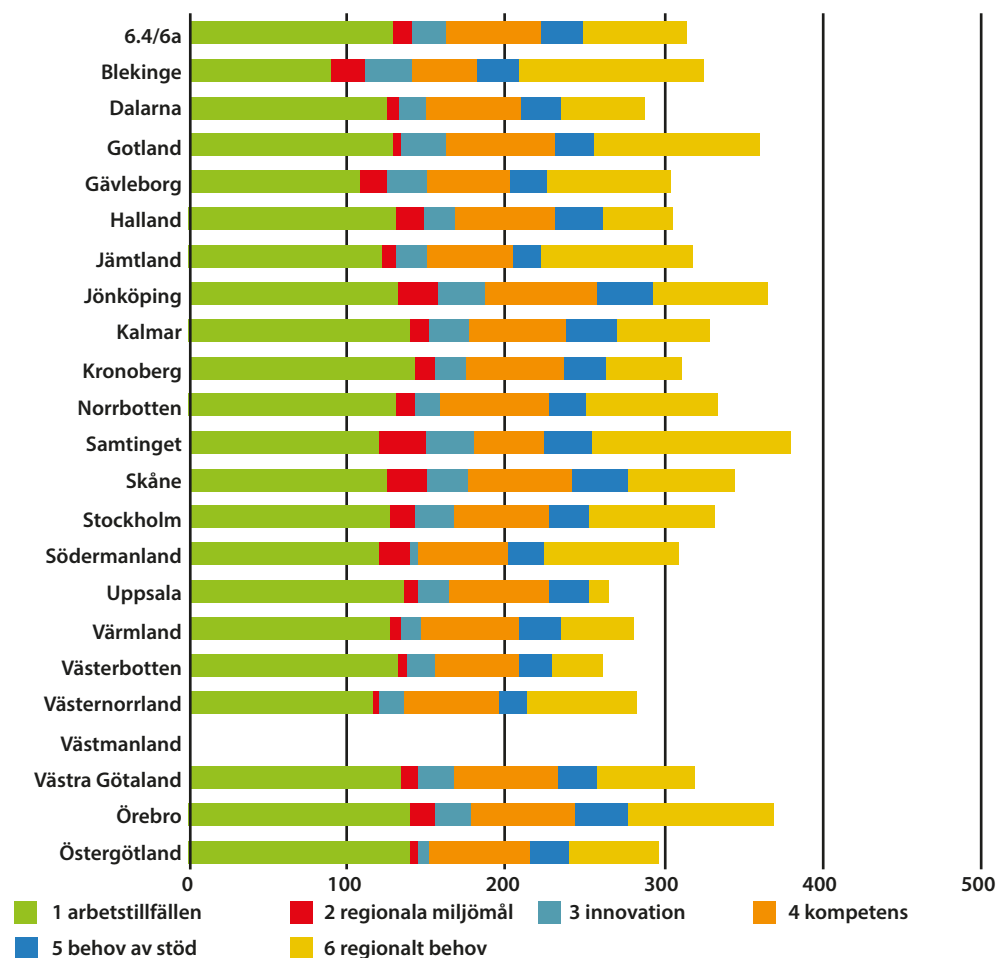

Figur 7. Andel bifallna ärenden (%) som har fått poäng för respektive urvalskriterium (vänster) samt medelpoäng för bifallna ärenden per kriterium (höger).¹⁰

Relativt höga poäng samt hög vikt medför att nya arbetstillfällen får högst genomsnitt på totalpoängen hos samtliga myndigheter förutom Blekinge och Sametinget¹¹, där istället poängen på kriteriet att det finns ett identifierat regionalt behov av investeringen (6 regionalt behov) bidrar mest. Enligt Figur 7 delar Uppsala ut lägst poäng på det regionalt anpassade kriteriet vilket återspeglas i att en liten del av totalpoängen för Uppsala i Figur 8 ges av detta kriterium. I övriga län är genomsnittet för det regionalt anpassade kriteriet större, även om variationen mellan myndigheterna är relativt stor.

¹⁰ Även om Västmanland har åtta beviljade ärenden (bilaga D), ges ingen information om kriteriepoäng.

¹¹ Sametinget har endast ett ärende.

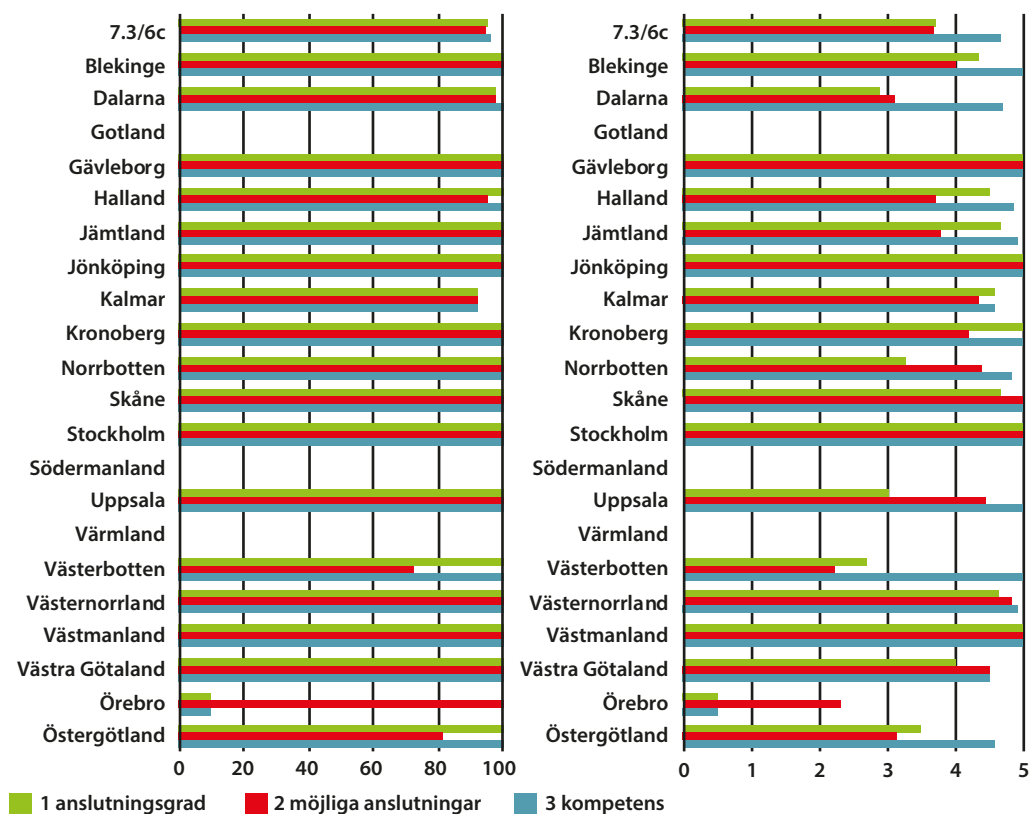
Figur 8. Viktad medelpoäng, samt bidrag till totalpoäng per nationellt/regionalt anpassat kriterium.

3.2.3 Stöd till bredband (7.3/6c)

Figur 9 visar andel ansökningar som har fått poäng, samt utdelad genomsnittspoäng, per nationellt kriterium gällande bredband.¹²

Närmare 100 procent av bifallna ansökningar inom bredband får poäng på alla tre nationella urvalskriterier. Att den som söker stöd har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen (*3 kompetens*) ger dock en högre genomsnittspoäng än att projektet ger hög anslutningsgrad till bredbandsnätet (*1 anslutningsgrad*) samt att projektet har ett högt antal möjliga anslutningar till bredbandsnätet (*2 möjliga anslutningar*). Det finns dock viss variation mellan handläggande myndigheter, t.ex. har samtliga bifallna ärenden fått full poäng på alla tre kriterier i Gävleborg, Jönköping, Stockholm och Västmanland. Andra myndigheter delar ut färre poäng, t.ex. länsstyrelserna i Västerbotten och Dalarna.

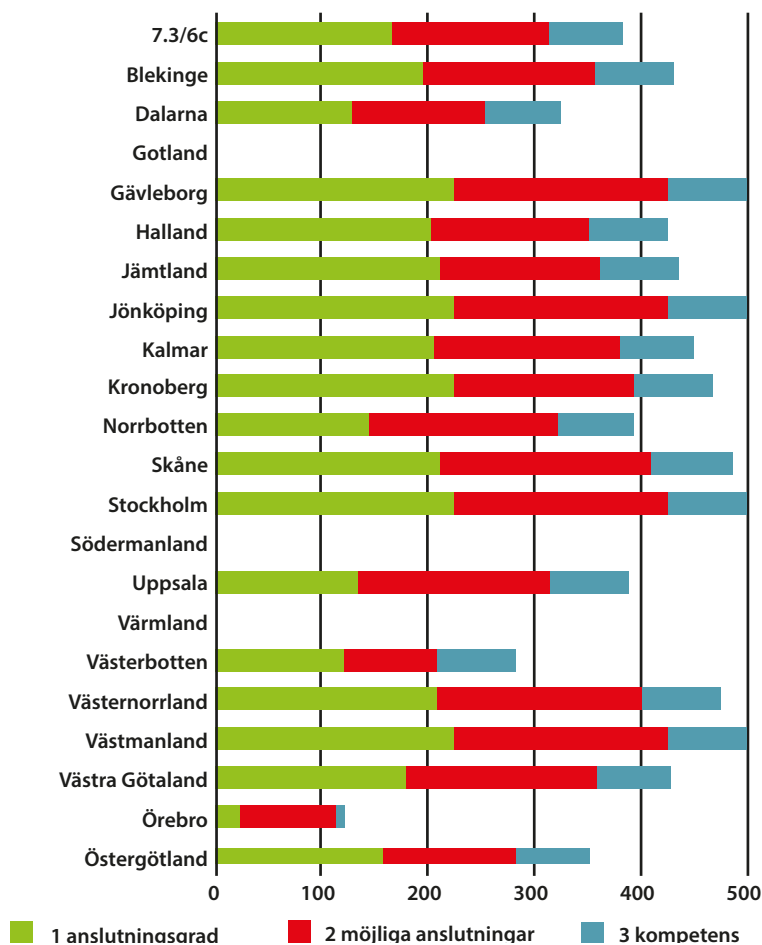
¹² Observera att Örebros medelpoäng och bidrag till viktad totalpoäng av kriterium 1 och 3 inte stämmer p.g.a. av felaktigheter i data. Örebros viktade totalpoäng är 340.

Figur 9. Andel bifallna ärenden (%) som har fått poäng för respektive nationellt kriterium (vänster) samt medelpoäng för bifallna ärenden per nationellt kriterium (höger).¹³

Trots att kompetens ger högst medelpoäng är det anslutningsgrad samt möjliga anslutningar som ger högst genomsnitt för totalpoängen, vilket visas av Figur 10 och kan förklaras av hur respektive urvalskriterium viktas (se Tabell 5).

13 Även om Södermanland har 13 och Värmland 24 beviljade ärenden inom stöd till bredband ges ingen information om poäng på urvalskriterier. Gotland har inga beviljade ärenden inom stöd till bredband.

Figur 10. Viktad medelpoäng, samt bidrag till totalpoäng per nationellt kriterium.

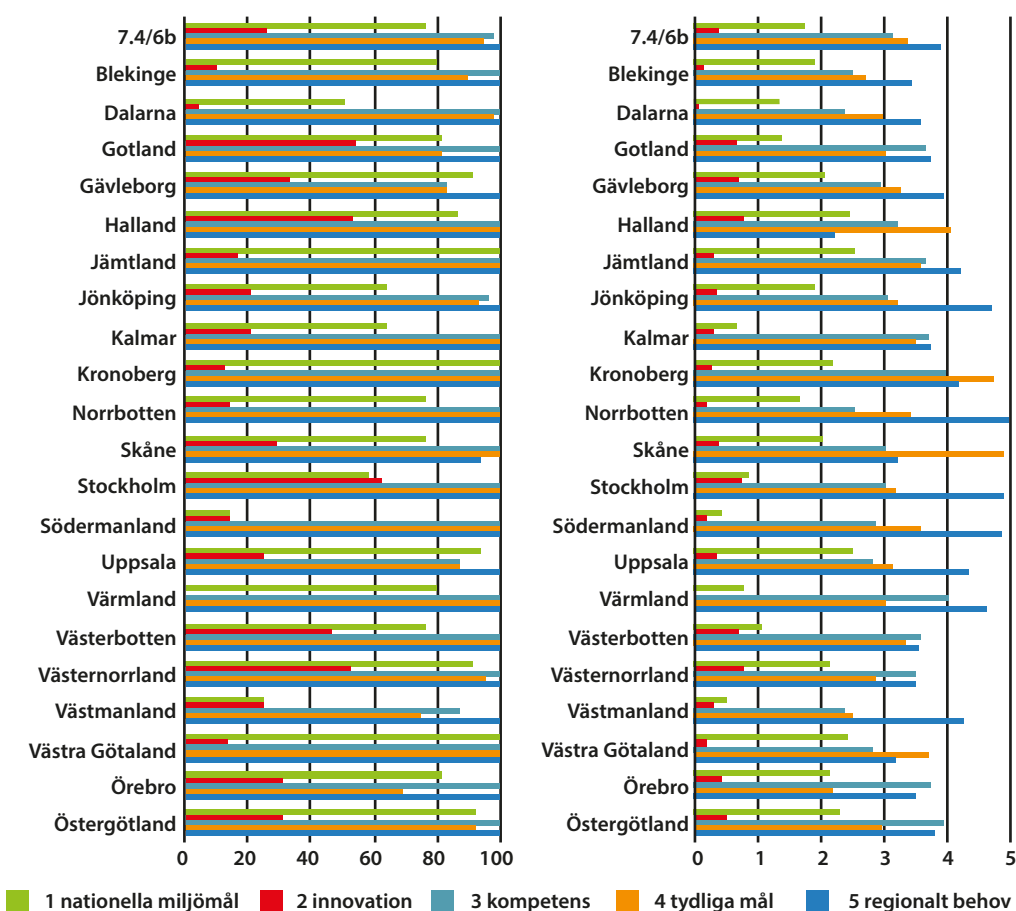
3.2.4 Stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden (7.4/6b)

Figur 11 visar hur stor andel av de bifallna ärendena inom stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden som har fått minst en poäng på respektive urvalskriterium, samt hur många poäng som har delats ut i genomsnitt per urvalskriterium. Figur 12 redovisar den viktade totalpoängen för bifallna ärenden inom insatsområdet samt per myndighet.

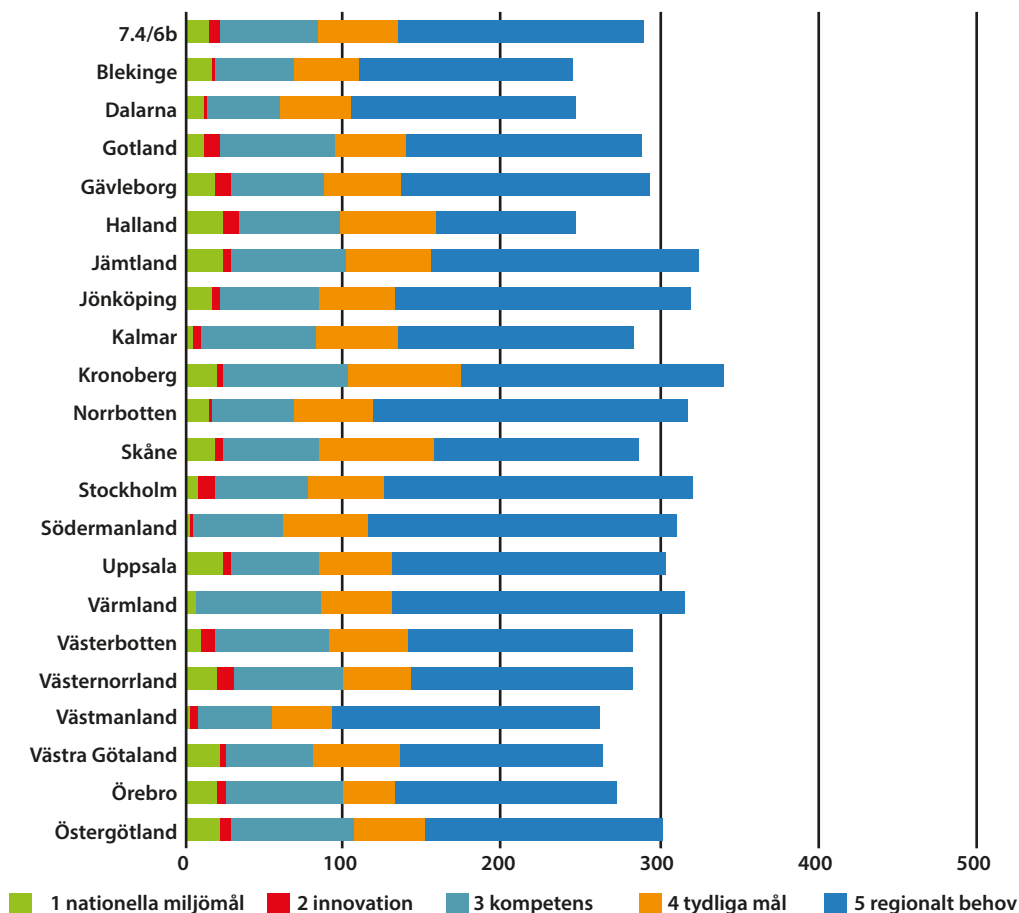
Det regionalt anpassade kriteriet, att det finns ett identifierat regionalt behov av investeringen (*5 regionalt behov*), har stort genomslag för de ärenden som beviljats stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden. Alla ärenden förutom ett har fått poäng på detta kriterium och hos flertalet myndigheter ligger medelpoängen för kriteriet närmare fem. För insatsområdet som helhet står det regionalt anpassade kriteriet för 54 procent av den viktade totalpoängen, vilket innebär att det identifierade regionala behovet är mer utslagsgivande för investeringar i service och fritid än för stöd till företagande och nya jobb (jämför Figur 8).

Kriterier som svarar mot övergripande målsättningar för landsbygdsprogrammet, d.v.s. att investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimat-

mål (1 nationella miljömål) och framförallt att investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation) (2 innovation), ges mycket litet genomslag på den viktade medelpoängen i Figur 12, vilket även var fallet för stöd till företagande och nya jobb på landsbygden (Figur 8). Endast drygt en fjärdedel av bifallna ärenden inom stöd till investeringar till service och fritid får poäng på kriteriet gällande innovation, medelpoängen per ärende är mycket låg och kriteriet viktas dessutom relativt lågt (15).

Figur 11. Andel bifallna ärenden (%) som har fått poäng för respektive urvalskriterium (vänster) samt medelpoäng för bifallna ärenden per kriterium (höger).

Figur 12. Viktad medelpoäng, samt bidrag till totalpoäng per urvalskriterium.

3.2.5 Vilka urvalskriterier har styrts besluten?

För investeringsstöd (4.1/2a), stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a) samt stöd till service och fritid (7.4/6a) tycks besluten ha styrts av framförallt ett urvalskriterium. För stöd till bredband (7.3/6c) är det istället två urvalskriterier som får störst genomslag. I samtliga fall ligger dessa urvalskriterium i linje med de nationella prioriteringen enligt respektive stöds fokusområde.

För investeringsstöd är det urvalskriteriet gällande konkurrenskraft som får störst genomslagskraft, vilket delvis beror på genomgående relativt höga poäng och att kriteriet ofta används som både nationellt och regionalt urvalskriterium. Förklaringen ligger dock framförallt i att konkurrenskraft viktas högre än övriga urvalskriterier. Även om bidraget till den viktade totalpoängen är mindre för övriga kriterier ligger de utdelade medelpoängen hos många myndigheter i nivå, eller till och med högre, än för konkurrenskraft. Det gäller särskilt urvalskriteriet gällande kompetens, medan urvalskriteriet gällande innovation är ett undantag. Innovation tycks genomgående tilldelas relativt låga poäng. Huruvida regionala eller nationella urvalskriterier styr besluten varierar i viss mån mellan myndigheter. Regionala urvalskriterier får störst genomslag i

Dalarna och Örebro, vilket tyder på en systematisk skillnad mellan myndigheter beroende på vilken modell som används för de regionala urvalskriterierna.

För stöd till företagande och nya jobb är det just urvalskriteriet gällande arbetstillfällen som får störst genomslagskraft. Arbetstillfällen ges både högst vikt och högst medelpoäng bland alla ärenden (även om det är viss variation mellan myndigheter gällande poäng). Bland övriga kriterier är det framförallt kompetens som ges hög medelpoäng, samt hos vissa myndigheter att det finns ett regionalt behov.

Att det finns ett identifierat regionalt behov är istället det urvalskriterium som till störst del tycks ha styrts besluten för stöd till service och fritid på landsbygden. Genomslagskraften för det regionala behovet bedöms som rimlig med tanke på att insatsområdet syftar till att främja lokal utveckling på landsbygden, vilket är ett mer generellt formulerat mål än för övriga insatsområden. Vad som gynnar lokal utveckling är till stor del plats-specifikt, vilket innebär att relevanta insatser beror på platsens unika förutsättningar och behov. Även att investeringen har tydliga mål och att det finns tillräcklig kompetens ges relativt höga medelpoäng, men den lägre viktningen gör att kriterierna inte styr besluten i särskilt hög grad.

Gällande stöd till bredband är det urvalskriteriet om kompetens som ges högst medelpoäng men med en låg vikt ges kriteriet ändå lägst genomslagskraft. Istället är det kriterierna som svarar mot insatsområdets mål som styr besluten, nämligen om anslutningsgrad och möjliga anslutningar. Dessa två kriterier ges liknande poäng, även om det finns regionala variationer.

3.3 Skillnader mellan bifallna och avslagna ärenden

I detta avsnitt jämförs faktiska medelpoäng på urvalskriterier mellan bifallna och avslagna ärenden. En sådan analys används för att bedöma huruvida effekterna av beviljade stöd kan förväntas vara större än motsvarande potentiella effekter av avslagna ansökningar. Generellt kan det förväntas att bifallna ansökningar har högre poäng än avslagna, framförallt gällande urvalskriterier som är inriktade mot respektive insatsområdes målsättningar.

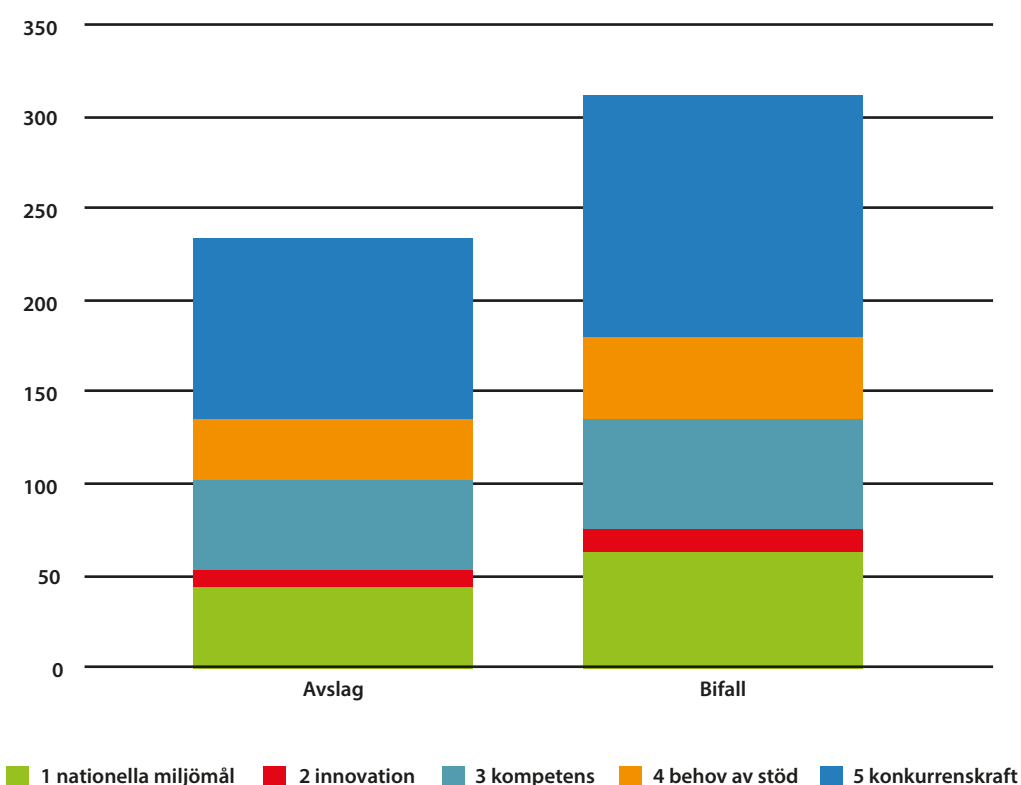
Studier av skillnader i kriteriepoäng för ärenden som har fått avslag och bifall går dock att göra i begränsad omfattning, då information om poängsättning på urvalskriterier inte ges för flertalet avslagna ärenden. Detta skulle kunna innebära att ansökningarna har fått avslag utan att urvalskriterierna har tillämpats, vilket går emot syftet att öka transparensen i besluten. Det kan dock även vara så att information om kriteriepoäng på avslagna ärenden helt enkelt inte har rapporterats in på ett systematiskt sätt. På grund av begränsningarna i data kan resultaten i följande avsnitt vara snedvridna och bör tolkas med viss försiktighet. Gällande investeringar i bredband finns information om kriteriepoäng i endast åtta av 210 avslagna ärenden, vilket medför att insatsområdet inte

redovisas i detta avsnitt. Skillnader mellan myndigheter beaktas inte heller här p.g.a. begränsningar i antalet ärenden.

3.3.1 Investeringsstöd till jordbruk för ökad konkurrenskraft (4.1/2a)

Information om kriteriepoäng för avslagna ärenden inom investeringsstöd ges i 40 procent av fallen (254 av 630). Skillnader mellan bifallna och avslagna ärenden för insatsområdet som helhet är möjligt att redovisa enbart för nationella urvalskriterier, eftersom de regionala urvalskriterierna skiljer sig mellan myndigheter, både vilka kriterier som tillämpas och hur de viktas.

Figur 13 visar hur den viktade medelpoängen, samt bidrag till den nationella poängen per kriterium, skiljer sig mellan ärenden som har fått avslag och bifall. Bifallna ärenden har i genomsnitt en högre sammanlagd poäng på nationella kriterier än avslagna ärenden, 310 poäng gentemot 233 poäng. Samtliga kriterier ges en högre viktad medelpoäng bland bifallna än bland avslagna ärenden. Hos en del myndigheter förekommer det dock att enskilda avslagna ärenden har en högre viktad totalpoäng (d.v.s. nationella och regionala kriteriepoäng sammanräknade) än enskilda bifallna ärenden. Flertalet av dessa kan förklaras av att besluten tagits vid olika tidpunkter, vilket kan innebära att ansökningarna tillhör olika beslutsomgångar.

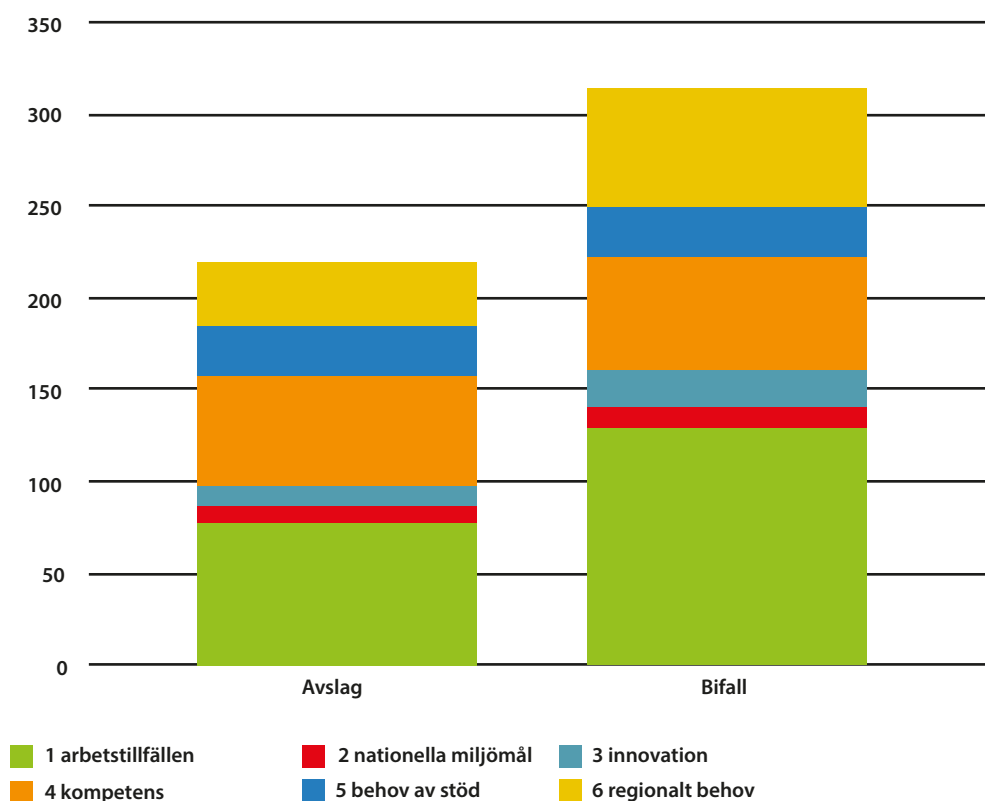

Figur 13. Viktad medelpoäng, samt bidrag till sammanlagd nationell poäng per kriterium, avslagna respektive bifallna ärenden inom investeringsstöd.

3.3.2 Stöd till företagande och nya jobb på landsbygden (6.4/6a)

Information om kriteriepoäng för avslagna ärenden inom stöd till företagande och nya jobb på landsbygden ges i 42 procent av fallen (143 av 337). Figur 14 visar hur den viktade medelpoängen, samt bidrag till totalpoängen per kriterium, skiljer sig mellan ärenden som har fått avslag och bifall.

Bifallna ärenden får i genomsnitt 315 poäng medan avslagna ärenden ges en genomsnittspoäng på 220. Störst skillnad mellan avslagna och bifallna ansökningar syns för urvalskriteriet gällande innovation samt att det finns ett identifierat regionalt behov av investeringen, där bifallna ärenden har en nästan dubbelt så hög medelpoäng som avslagna. Även kriteriet om nya arbetstillfällen ges en högre poäng bland ärenden som fått bifall. Genomsnittspoängen för kriteriet att företaget är i behov av stöd samt att den som söker har kompetens att genomföra investeringen är däremot ungefär lika hög för avslagna och bifallna ärenden.

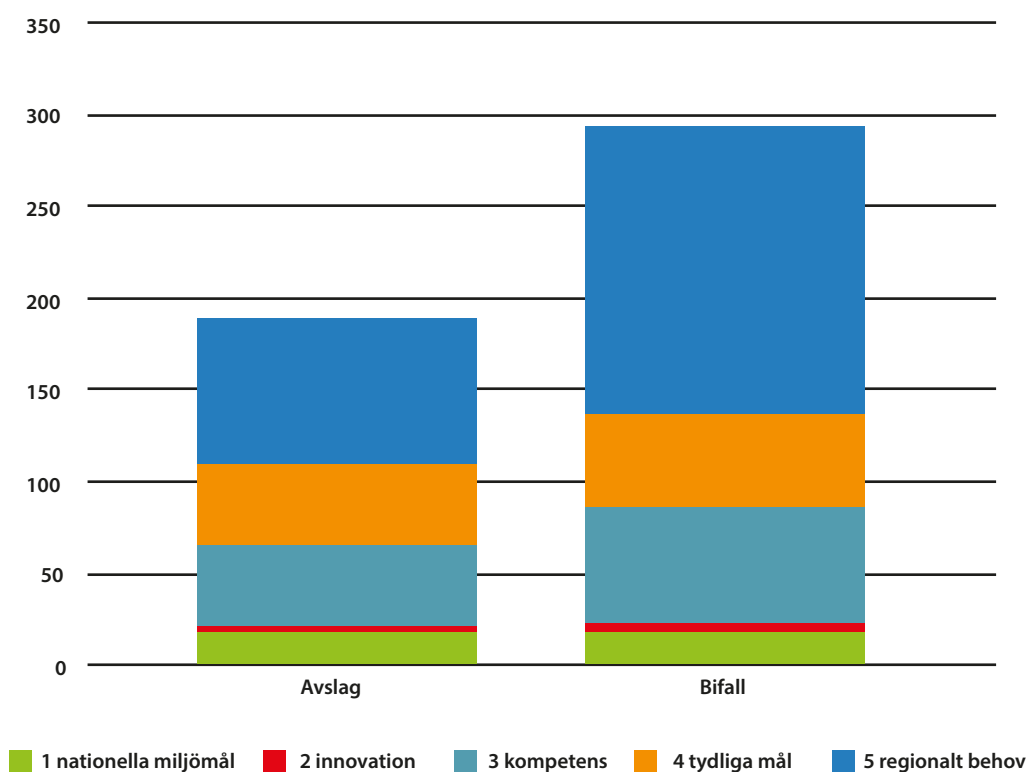

Figur 14. Viktad medelpoäng, samt bidrag till totalpoäng per kriterium, avslagna respektive bifallna ärenden inom stöd till företagande och nya jobb på landsbygden.

3.3.3 Stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden (7.4/6b)

Information om kriteriepoäng för avslagna ärenden inom stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden ges endast i 18 procent av fallen (42 av 228). Figur 15 visar hur den viktade medelpoängen, samt bidrag till den nationella poängen per kriterium, skiljer sig mellan ärenden som har fått avslag och bifall.

Bifallna ärenden får i genomsnitt 50 procent högre poäng. Att det finns ett identifierat regionalt behov av investeringen tycks ha störst genomslag på huruvida ärendet bifalls då ärenden med bifall har närmare dubbelt så hög genomsnittspoäng på kriterium 5. Få poäng delas generellt ut för kriteriet gällande innovation men bifallna ärenden har ändå nästan dubbelt så hög genomsnittspoäng som ärenden med avslag. I genomsnitt uppfyller både bifallna och avslagna ärenden nationella miljö- och klimatmål i samma grad.

Figur 15. Viktad medelpoäng, samt bidrag till totalpoäng per kriterium, avslagna respektive bifallna ärenden inom stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden.

3.3.4 Ges bifallna ärenden högre poäng än avslagna?

För samtliga tre insatsområden som analyseras i detta avsnitt har beviljade ärenden högre genomsnittlig totalpoäng än avslagna ärenden på nationella urvalskriterier, vilket tyder på att tillämpningen av urvalskriterierna styr beslutet. För investeringsstöd (4.1/2a) ges beviljade ärenden högre medelpoäng för samtliga urvalskriterier. Medelpoängen för konkurrenskraft ligger exempelvis 33 procent högre bland bifallna än bland avslagna ansökningar.

För stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a) samt stöd till service och fritid (7.4/6b) är det ännu större skillnad i medelpoäng mellan bifallna och avslagna ansökningar. Inom stöd till företagande och nya jobb är medelpoängen för kriteriet om arbetstillfällen på landsbygden 67 procent högre bland bifallna än bland avslagna ärenden. Inom stöd till investeringar i service och fritid ges bifallna

ärenden i genomsnitt närmare dubbelt så hög poäng som avslagna ärenden på urvalskriteriet att det finns ett identifierat regionalt behov av investeringen.

Även om urvalskriteriet gällande innovation genomgående ges låga poäng är medelpoängen för bifallna ärenden 40 procent högre än för avslagna ärenden inom investeringsstöd. Motsvarande siffra för övriga två insatsområden, företagande och nya jobb samt service och fritid, är drygt 80 procent.

4 Fördjupad analys av urvalskriterier för investeringsstöd (4.1/2a)

I detta avsnitt görs ytterligare analyser av urvalskriterierna gällande investeringsstöd inom jordbruk, trädgård och rennäring för bättre konkurrenskraft och lönsamhet (4.1/2a). Detta insatsområde har flest antal beviljade ärenden och är dessutom det enda av de fyra insatsområden som studeras i denna rapport som tillämpar både nationella och regionala urvalskriterier.

4.1 Viktning av nationella urvalskriterier

Analysen gällande viktning av urvalskriterier syftar till en ökad kunskap om betydelsen av hur vikterna fördelas mellan olika urvalskriterier. Nationella urvalskriterier används som exempel, där särskilt urvalskriteriet gällande innovation ges en högre vikt. Analysen motiveras av att den valda viktningen kan påverka vilka ansökningar som kommer in samt vilka ansökningar som beviljas stöd, vilket i förlängningen kan inverka på stödets förväntade effekter.

Den sammanlagda nationella poängen påverkas av både den faktiska poängsättningen och hur respektive nationellt urvalskriterium viktas. Som påvisats i Figur 2 har urvalskriteriet gällande innovation lägst genomslagskraft på den nationella totalpoängen, vilket delvis beror på relativt låga genomsnittspoäng hos samtliga myndigheter. En ytterligare faktor är dock att urvalskriteriet viktas lägst av de nationella urvalskriterierna, trots att innovation lyfts jämte konkurrenskraft i den nationella målsättningen för insatsområdet. En högre vikt för innovation kan innebära ett signalvärde som leder till fler ansökningar som inriktar sig på just innovation, vilket i sin tur medför högre förväntat innovationsutfall.

För att testa betydelsen av den valda viktningen beräknas medelpoängen med förändrade vikter, där särskilt kriteriet gällande innovation ges en högre vikt, vilket visas av Tabell 7. Figur 16 visar hur den sammanlagda nationella poängen samt genomslaget för respektive kriterium förändras vid olika viktsatser.

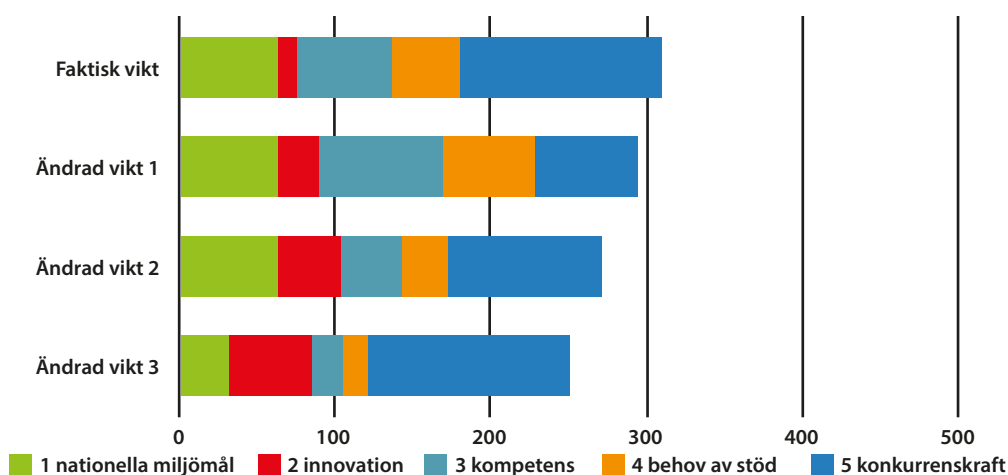
Tabell 7. Faktiskt och förändrad viktning för nationella urvalskriterier.

Nr	Nationellt kriterium	Faktisk vikt	Ändrad vikt 1	Ändrad vikt 2	Ändrad vikt 3
1	nationella miljömål	20	20	20	10
2	innovation	10	20	30	40
3	kompetens	15	20	10	5
4	behov av stöd	15	20	10	5
5	konkurrenskraft	40	20	30	40

Desto högre vikt som ges till urvalskriteriet gällande innovation, desto lägre blir den genomsnittliga sammanlagda nationella poängen. Den viktade medelpoängen för samtliga ärenden inom investeringsstöd sjunker från 310 vid den

faktiska viktningen, till 250–294 när innovation viktas högre, vilket beror på att innovation är det kriterium som i genomsnitt ges lägst poäng. Det innebär att en förändrad viktning, där högre vikt ges till innovation, medför att fler nu bifallna ärenden inte kommer upp i de 200 nationella poäng som normalt krävs för att för att ansökan ska ha möjlighet till bifall.

Vid den nu gällande viktningen (*Faktisk vikt*) är det åtta ärenden (av 1198 bifallna ärenden med information om kriteriepoäng) vars sammanlagda nationella poäng understiger 200. När alla urvalskriterier ges lika hög vikt, 20 (*Ändrad vikt 1*), är det 15 av de bifallna ärendena som inte når upp till 200 nationella poäng. Vid en än högre viktning för urvalskriteriet gällande innovation ökar antalet ärenden som inte når 200 poäng till 126 (*Ändrad vikt 2*) respektive 312 (*Ändrad vikt 3*). Vid den sistnämnda viktningen är det till och med hälften eller fler av nu bifallna ärenden som inte når 200 poäng i Västerbotten, Gävleborg och Örebro, medan motsvarande andel för Skåne och Östergötland är under tio procent. När innovation viktas lika högt som konkurrenskraft medan övriga urvalskriterier viktas betydligt lägre förekommer det dessutom ärenden som inte når upp till 100 nationella poäng.

Figur 16. Viktad medelpoäng vid fyra olika viktningar.

Den valda viktningen för nationella urvalskriterier tycks därmed spela en betydande roll för vilka ärenden som uppfyller kraven för att beviljas stöd. Det innebär att det vid en förändrad viktning sannolikt skulle vara andra ansökningar som beviljas stöd, i alla fall till viss del. I exemplet ovan handlar det om ansökningar som är mer inriktade på innovation, vilket skulle innebära högre förväntade effekter i form av t.ex. ny teknik, nya produkter och nya arbetsmetoder. Även om avslagna ansökningar i genomsnitt har lägre poäng än bifallna på urvalskriteriet gällande innovation, kan det finnas enskilda ansökningar med högre poäng. Den valda viktningen signalerar även till potentiella sökanden vad som prioriteras i ansökan, vilket innebär en själv-selektion i vilka som faktiskt söker stöd.

Även om förändringar i viktning av de regionala urvalskriterierna inte testas i denna rapport kan det förväntas att även sådana förändringar påverkar vilka ärenden som beviljas stöd.

4.2 Samband mellan nationella och regionala kriteriepoäng

Investeringsstöd för bättre konkurrenskraft och lönsamhet (4.1/2a) är det enda insatsområde av de fyra som analyseras i denna rapport som tillämpar både nationella och regionala urvalskriterier. Som beskrivits ovan är de nationella kriterierna samma för alla myndigheter medan tillämpningen av regionala kriterier skiljer sig relativt mycket mellan handläggande myndigheter. Fyra av kriterierna tillämpas inom ramverket för både nationella och regionala kriterier, dock inte av alla myndigheter. Kriterierna det gäller är att i) investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål, ii) investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation), iii) den som söker stöd har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen, och iv) investeringen bidrar till att förbättra företagets konkurrenskraft.

Analysen i detta avsnitt belyser sambandet i poängsättning mellan nationella och regionala urvalskriterier, vilket bidrar med insikt i hur dessa överlappar alternativt kompletterar varandra. Ett starkt positivt samband mellan poängen på det nationella urvalskriteriet och poängen på motsvarande regionalt kriterium kan tolkas som att samma bedömning görs två gånger, alternativt att resultatet, d.v.s. uppnådda poäng, registreras för både det nationella och det regionala urvalskriteriet. I praktiken kan detta innebära att vissa urvalskriterium dubbleras och därmed ges större vikt i den totala poängen, vilket i sin tur påverkar vilken typ av ansökningar som beviljas stöd och därmed stödets förväntade effekter. Vilket eller vilka urvalskriterier det gäller varierar mellan myndigheterna (Tabell 3). Vid sidan av viktningen, som diskuteras i föregående avsnitt, signalerar valet av regionala urvalskriterier vad som prioriteras av respektive myndighet, vilket sannolikt påverkar vilka ansökningar som kommer in och därmed stödets förväntade effekter.

För att undersöka huruvida det finns ett samband mellan poängsättningen på respektive nationellt urvalskriterium och poängsättningen på dess regionala motsvarighet används korrelationsanalys. Tabell 8 visar resultatet av denna, nämligen samvariationen mellan de nationella poängen och de regionala poängen för respektive kriterium på ärendenivå.

Tabell 8. Samband mellan nationella och regionala poäng per kriterium.

Kriterium	Korrelationskoefficient ¹⁴	Antal ärenden
nationella miljömål	0,34***	608
innovation	0,33***	800
kompetens	0,18***	221
konkurrenskraft	0,21***	1000

Samtliga korrelationskoefficienter i Tabell 9 är positiva och statistiskt signifikanta, vilket innebär att det finns ett statistiskt säkerställt positivt samband mellan poängen som ges på det nationella kriteriet och poängen som ges på det motsvarande regionala kriteriet. Det innebär till exempel att bifallna ärenden som ges högre poäng på det *nationella* kriteriet att investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål även ges högre poäng på det *regionala* kriteriet att investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål. Detta kan tyckas naturligt men kan även innebära ett merarbete i att poängsätta (i princip) samma kriterium två gånger, ur både nationellt och regionalt perspektiv. Sambanden mellan nationella och regionala poäng för respektive urvalskriterium är dock relativt svaga, vilket innebär att poängsättningen mellan den nationella och den regionala versionen inte är helt samstämmig. Det tyder på att bedömningen faktiskt görs i två omgångar. En förklaring till de svaga sambanden kan dessutom vara att det är olika faktorer i ansökan som bedöms ur nationellt respektive regionalt perspektiv, trots att urvalskriterierna till synes är identiska.

Huruvida sambandet är statistiskt säkerställt skiljer sig dock mellan myndigheter. Likaså skiljer sig styrkan på sambandet mellan handläggande myndigheter, vilket visas av Tabell 9. Ju större korrelationskoefficienten¹⁵ är desto starkare är sambandet mellan nationella och regionala poäng för respektive kriterium. Kalmar visar på det starkaste sambandet gällande innovation, där ärenden som får en högre poäng på det nationella urvalskriteriet att investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation) i mycket hög grad även får en högre poäng på det motsvarande regionala urvalskriteriet. Gällande urvalskriteriet för konkurrenskraft ges liknande nationella och regionala kriteriepoäng framförallt i Värmland.

För urvalskriteriet gällande kompetens är sambandet mellan nationella och regionala kriteriepoäng statistiskt säkerställt för samtliga tre myndigheter som tillämpar kompetens som regionalt urvalskriterium. För övriga urvalskriterier finns det inget statistiskt säkerställt samband mellan nationella och regionala kriteriepoäng för närmare hälften av myndigheterna. Det innebär att det hos dessa myndigheter är stor diskrepans i poängsättning på urvalskriteriet, beroende på om det är den nationella eller den regionala varianten som bedöms. Resultatet stärker resonemanget ovan att det kan vara olika principer som ligger

14 I Tabell 15 och 16 avser *** att sambandet är statistiskt signifikant på enprocentsnivå, ** avser signifikans på femprocentsnivå medan * avser signifikans på tioprocentnivå.

15 Korrelationskoefficienten kan anta ett värde mellan -1 och 1, där ett värde närmare -1 eller 1 anger ett starkare negativt respektive positivt samband, medan ett värde närmare 0 innebär ett svagare samband.

bakom urvalskriterierna på nationell och regional nivå, trots att detta inte i syns i formuleringen av kriterierna. Transparensen i vad som egentligen bedöms, med utgångspunkt i urvalskriterierna, kan därmed ifrågasättas.

Tabell 9. Samband mellan nationella och regionala poäng per kriterium och myndighet.

Myndighet	Korrelationskoefficient			Antal ärenden
	nationella miljömål	innovation	kompetens konkurrenskraft	
Blekinge	0,47**		0,35*	26
Gävleborg		0,06	0,44***	39
Halland	0,51***	0,68***	0,25**	80
Jämtland			0,33***	60
Jönköping	0,45***		0,51***	69
Kalmar	0,39***	0,85***	0,12	104
Kronoberg		0,16	0,10	55
Norrbottn	0,10	0,11	0,32**	43
Skåne	0,49***	0,14	0,24**	88
Stockholm		0,41**	0,04	38
Södermanland	0,27	0,38*	0,18	24
Uppsala		0,13	0,25**	76
Värmland	0,16		0,78***	25
Västerbotten	-0,08	-0,02	-0,22	53
Västernorrland		0,56***	0,48***	59
Västmanland	-0,29		-0,19	18
Västra Götaland		0,28***	0,19**	132
Östergötland	0,43***			78

5 Sammanfattande slutsatser och rekommendationer

Prioriteringar och tillämpningen av urvalskriterier skiljer sig till viss del mellan de myndigheter, länsstyrelserna samt Sametinget, som handlägger de fyra insatsområden som analyseras i denna rapport. Undantaget är stöd till bredband (7.3/6c) där enbart nationella urvalskriterier tillämpas, vilka är samma för samtliga myndigheter. Gällande stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a) samt investeringar i service och fritid (7.4/6b) tillämpas nationella urvalskriterier med ett regionalt anpassat kriterium. Eftersom urvalskriterierna därmed är samma för samtliga myndigheter är det istället bedömningsgrunderna som skiljer sig åt. Både antal och innehåll i bedömningsgrunderna varierar mellan myndigheter, vilket kan förväntas eftersom syftet med det regionalt anpassade urvalskriteriet är att ta hänsyn till regionala behov och förutsättningar.

Störst skillnad mellan myndigheter syns för investeringsstöd (4.1/2a), vilket är det insatsområde som har flest bifallna ärenden av de fyra stöd som analyseras i denna rapport. För investeringsstöd tillämpas både nationella och regionala urvalskriterier, där olika myndigheter har valt olika lösningar för de regionala urvalskriterierna. Gotland tillämpar inga regionala urvalskriterier medan Dalarna och Örebro endast tillämpar ett, att investeringen prioriteras regionalt, vilket liknar modellen med nationella urvalskriterier med ett regionalt anpassat kriterium. I Dalarna och Örebro ges samtliga bifallna ärenden full poäng på det regionala urvalskriteriet vilket gör att det får stort genomslag på totalpoängen hos dessa myndigheter, en totalpoäng som dessutom är högre än hos övriga myndigheter. Vilken modell som väljs för de regionala urvalskriterierna tycks därmed påverka poängsättningen, vilket i sin tur har betydelse för vilka ansökningar som beviljas stöd och därmed vilka effekter som stöden kan förväntas ha. Övriga myndigheter tillämpar mellan två (Östergötland) och sex (Skåne) regionala urvalskriterier.

Det finns en viss överlappning mellan regionala och nationella urvalskriterier för investeringsstöd, där flertalet myndigheter tillämpar regionala kopior av en del av de nationella urvalskriterierna (nationella miljömål, innovation och kompetens). Det finns dessutom ett positivt, om än relativt svagt, samband i kriteriepoäng mellan det nationella urvalskriteriet och den regionala motsvarigheten. Detta skulle kunna innebära att samma kriterium bedöms och poängsätts två gånger samt att vissa urvalskriterier får en större betydelse för totalpoängen än vad som eventuellt var tanken. De relativt svaga sambanden kan dock tolkas som att det är delvis andra faktorer som bedöms i det regionala urvalskriteriet gentemot den nationella motsvarigheten. Eftersom handlägningsprocessen blir mer komplicerad och tidskrävande desto fler punkter och förfaranden den har, är en rekommendation att om regionala urvalskriterier ska tillämpas, bör dessa komplettera snarare än överlappa de nationella urvalskriterierna. En ytterligare rekommendation är att öka transparensen i vad som bedöms ur regionalt respektive nationellt perspektiv, eftersom ett syfte med urvalskriterierna är just

ökad transparens gentemot sökanden. En möjlighet är att de regionala urvalskriterierna tydligare lyfter de regionala behoven och förutsättningarna.

Urvalskriterierna, både nationella och regionala, tycks i stora drag styra mot målen för både landsbygdsprogrammet som helhet och respektive län, samt respektive insatsområde. Bedömningen baseras på den samstämmighet mellan tillämpade urvalskriterier och nationella och regionala prioriteringar som påvisas i rapporten. Det finns dock undantag, särskilt att stöd till företagande och nya jobb på landsbygden inte inkluderar ett urvalskriterium att investeringen ska främja uppkomsten av små företag, trots att detta lyfts i den nationella prioriteringen för insatsområdet. Rapporten analyserar inte huruvida beviljade stöd leder till faktisk måluppfyllelse för landsbygdsprogrammet eftersom stödets effekter inte studeras.

Utöver urvalskriterier som styr mot uppsatta prioriteringar tillämpas kriterier som visar på förutsättningar för att stöden ska nyttjas på ett effektivt sätt samt tilldelas investeringar som inte annars skulle genomförts. Att den som söker stöd har kunskap, kompetens och genomförandekapacitet för investeringen tillämpas som nationellt urvalskriterium för samtliga fyra insatsområden som analyseras i denna rapport. Att företaget är i behov av stöd tillämpas som kriterium för både investeringsstöd och stöd till företagande och nya jobb, vilket sannolikt avser att minska risken för stöd till sådana investeringar som ändå hade genomförts. För stöd till investeringar i service och fritid tillämpas istället urvalskriteriet att investeringen har tydliga mål.

Samtliga urvalskriterier som visar på förutsättningar snarare än att spegla målsättningar viktas genomgående relativt lågt vilket innebär att ansökningar som får låga poäng på dessa kriterier ändå kan beviljas stöd om de når högre poäng på övriga kriterier. En rekommendation är därmed att hantera dessa förutsättningar på något annat sätt, t.ex. genom en förändrad viktning eller genom en tvåstegsprocess där grundförutsättningarna måste uppfyllas (i alla fall till en viss grad) innan övriga urvalskriterier poängsätts. En ytterligare rekommendation gällande dessa typer av urvalskriterier är att även ansökningar inom bredband poängsätts efter hur stort behovet av stöd är. På så vis ökar möjligheterna till bredbandsansökningar i perifera och glest befolkade landsbygder där förutsättningarna att nå höga poäng på anslutningsgrad och antal möjliga anslutningar är sämre än för stadsnära landsbygder.

Med undantag av stöd till bredband tillämpas ytterligare två nationella urvalskriterier genomgående, att investeringen bidrar till att uppfylla nationella miljö- och klimatmål samt att investeringen bidrar till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder (innovation). Urvalskriteriet gällande miljö- och klimatmål svarar mot den övergripande målsättningen för landsbygdsprogrammet om ett miljöanpassat näringsliv i hela landet. Kriteriet viktas dock relativt högre för investeringsstöd än för stöd till företagande och nya jobb samt investeringar i service och fritid, vilket ligger i linje med de specifika prioriteringarna för respektive insatsområde.

Det nationella urvalskriteriet gällande innovation svarar mot EU:s övergripande prioritering för att programmet ska styra mot en smart tillväxt. Främjandet av innovativ jordbruksteknik, omstrukturering och diversifiering lyfts dessutom i den nationella målsättningen för insatsområdet investeringsstöd. Trots detta viktas innovation lägst vid bedömningar av ansökningar inom investeringsstöd, och relativt lågt vid bedömningar av ansökningar inom stöd till företagande och nya jobb samt till investeringar i service och fritid. Den låga vikten, tillsammans med låga, eller till och med mycket låga, genomsnittliga kriteriepoäng för innovation gör att urvalskriteriet får ett mycket litet genomslag för totalpoängen inom samtliga tre insatsområden. Det kan därmed inte förväntas att stöd som beviljas inom investeringsstöd, eller till företagande och nya jobb samt service och fritid, ska leda till införandet av nya produkter, tjänster eller arbetsmetoder, det vill säga en ökad innovationsförmåga. För att skapa en större samstämmighet mellan målsättningar och urvalskriterier, samt för att attrahera ansökningar med ett större fokus mot innovation, är en rekommendation att ge urvalskriteriet som rör innovation en högre vikt, framförallt inom investeringsstöd.

Även om konkurrenskraft får högst genomslag för den sammanlagda nationella poängen gällande investeringsstöd, delas ungefär lika många poäng ut i genomsnitt för att investeringen uppfyller nationella miljö- och klimatmål. Konkurrenskraft och miljömål (både nationella och regionala) tillämpas dessutom som regionala urvalskriterier av flertalet myndigheter, med genomgående hög viktning (särskilt konkurrenskraft) samt relativt hög genomsnittspoäng, vilket innebär att framförallt konkurrenskraft, men även miljömål, får ett än större genomslag för den genomsnittliga totalpoängen hos många myndigheter. Det kan därmed förväntas att beviljade investeringsstöd bidrar till att uppfylla regeringens övergripande målsättning för landsbygdsprogrammet om ett mer konkurrenskraftigt och miljöanpassat näringsliv i hela landet. Samtidigt kan den starka genomslagskraften för kriterier gällande konkurrens och miljö leda till att investeringar som bidrar till att uppfylla andra prioriteringar, t.ex. innovation, diversifiering och omstrukturering, missgynnas.

Beviljade stöd till företagande och nya jobb kan förväntas leda till just fler arbetstillfällen på landsbygden eftersom det är detta urvalskriterium som ges högst genomsnittlig poäng. Även att det finns ett identifierat regionalt behov får relativt stort genomslag på totalpoängen. Genomslaget för det regionala behovet är dock ännu större för stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden. Att beviljade stöd inom service och fritid bidrar till att avhjälpa identifierade regionala behov kan särskilt förväntas i Norrbotten, Stockholm, Södermanland, Jönköping och Värmland, där högst medelpoäng på det regionalt anpassade kriteriet har delats ut.

Till skillnad från beviljade investeringsstöd kan inte beviljade stöd inom företagande och nya jobb samt service och fritid förväntas bidra särskilt mycket till att uppfylla regeringens övergripande målsättning om ett mer miljöanpassat näringsliv. Även om urvalskriteriet om nationella miljö- och klimatmål tillämpas för båda dessa insatsområden är det relativt få ärenden som får poäng på

kriteriet och genomsnittspoängen är relativt låg. Det går dock inte utesluta att tillämpningen av miljökriteriet har format ansökningarna mer åt klimatsmarta lösningar än vad som annars skulle ha varit fallet.

Beviljade ansökningar har i genomsnitt högre totalpoäng på nationella urvalskriterier än avslagna ansökningar. Det gäller även medelpoängen för de flesta enskilda urvalskriterierna, särskilt de kriterier som är inriktade mot insatsområdets målsättningar. Effekterna av stöd som beviljas mot bakgrund av urvalskriterier kan därmed förväntas vara större än om stöden hade fördelats mer slumpmässigt. Eftersom bedömningen ovan är att urvalskriterierna generellt sett styr mot målen för respektive insatsområde kan dessa effekter dessutom förväntas ligga i linje med de effekter som eftersträvas.

Förutom att skillnader i vilken modell som tillämpas för regionala urvalskriterier kan påverka vilka ansökningar som beviljas stöd och därmed stödets förväntade effekter, påverkas detta av hur urvalskriterierna viktas. Vilka nationella och regionala urvalskriterier som används, samt hur de viktas, kan dessutom påverka vilken typ av ansökningar som ens kommer in. En högre vikt till det nationella urvalskriteriet om innovation medför exempelvis att fler nu bifallna ärenden inte når upp till de 200 nationella poäng som normalt krävs för att en ansökan ska kunna beviljas. En förändrad viktning innebär därmed sannolikt en omfördelning av stöd mellan ansökningar, vilket betyder att vissa nu avslagna (eller inte ens inkomna) ansökningar hade beviljats stöd. Valet av nationella och regionala urvalskriterier, samt den valda viktningen, har därför stor betydelse på stödets förväntade effekter.

Avslutningsvis kan det konstateras att framtida studier av tillämpningen av urvalskriterier inom landsbygdsprogrammet underlättas av en mer komplett rapportering av handlagda ärenden eftersom bortfall av ärenden kan leda till snedvridna resultat. Det gäller särskilt att poängsättning på kriterienivå rapporteras för samtliga ärenden, både bifallna och avslagna, för att möjliggöra mer fullständiga analyser.

Referenser

Jordbruksverket (2015a). Jordbrukets konkurrenskraft – En sammanfattning av delprojektet.

Jordbruksverket (2015b). Urvalskriterier i landsbygdsprogrammet 2014–2020. Landsbygdsavdelningen, DNR: 3.2.17-2297 13.

McCann, P. och Ortega-Argilés (2015). Smart Specialization, Regional Growth and Applications to European Union Cohesion Policy. *Regional Studies* 49:8

Naldi, L., Nilsson, P., Westlund, H. och Wixe, S. (2015). What is smart rural development? *Journal of Rural Studies* 40

Regeringen (2015). <https://www.regeringen.se/artiklar/2015/05/landsbygdsprogrammet-godkant-av-eu-kommissionen/>

Vinnova (2015). Forskning och innovation för konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion. Stockholm.

Bilaga A Nationella prioriteringar och fokusområden

Nationella prioriteringar (1–6) och fokusområden (1a, 1b, 1c, 2a, etc.):

1. Främja kunskapsöverföring och innovation inom jord- och skogsbruk samt på landsbygden.
 - a. främja innovation, samarbete och kompetensutveckling på landsbygden
 - b. stärka banden mellan jordbruk och livsmedelsproduktion samt forskning och innovation, även i syfte att utveckla miljöledning och miljö kvalitet
 - c. främja livslångt lärande och yrkesutbildning inom jord- och skogsbruk
2. Förbättra lönsamheten och konkurrenskraften i alla typer av jordbruksföretag och i alla regioner, samt främja innovativ jordbruksteknik och hållbart skogsbruk.
 - a. konkurrenskraft, omstrukturering, diversifiering inom jordbruk, trädgård, rennäring och skog
 - b. underlätta för unga med rätt kompetens att starta företag inom jordbruk-, trädgård samt rennäring
3. Förbättra djurvälstånd och organisationen av livsmedelskedjan, inklusive bearbetning och marknadsföring av jordbruksprodukter.
 - a. förbättra konkurrenskraften genom kort livsmedelskedja samt bättre djurvälstånd
4. Återställa, bevara och främja ekosystem som är beroende av jord- och skogsbruk.
 - a. återställa, bevara och förbättra den biologiska mångfalden
 - b. förbättra vattenförvaltningen och hanteringen av gödsel- och växtskyddsmedel
 - c. förebygga markerosion och förbättra markskötseln
5. Främja resurseffektivitet och stödja övergången till en koldioxid snål och klimattålig ekonomi inom jordbruket.
 - a. effektivisera energianvändningen inom jordbruket
 - b. främja tillgången till och användningen av energi från förnybara källor och andra förnybara biologiska resurser som inte är avsedda till livsmedel
 - c. minska utsläpp av växthusgaser och ammoniak
6. Främja social utveckling och skapa ekonomisk utveckling på landsbygden.
 - a. främja diversifiering, skapande och utveckling av nya små företag och arbetstillfällen
 - b. främja lokal utveckling på landsbygden
 - c. anläggning och projektering av passiv bredbandsstruktur

Bilaga B Regionala prioriteringar

Tabell B1. Regionala prioriteringar för investeringsstöd (4.1/2a), 2015–2017.

Myndighet	Regionala prioriteringar
Blekinge	Öka lönsamheten. Öka ekologisk produktion inom djurhållning & växtodling. Hjortnäringen. Främja vattenhushållningen. Vålhävdade öar i skärgården.
Dalarna	Modernisering, rationalisering & omstrukturering för att behålla lönsamhet. Innovation inom förnybar energi. Entreprenörskap. Generationsväxling. Ekologisk produktion. Vårda åkermarker.
Gotland	Uppehållande av volymen slaktdjur så mejeri & slakteri finns som bas på ön. Nya grödor & nischprodukter inom trädgård. Innovationer. Kvinnor. Ekologisk produktion. Miljöinriktade insatser.
Gävleborg	Nya grödor inom jordbruket & trädgårdsnäring. Behålla & stärka de lantbruk som finns, stora & små – ökad konkurrenskraft & fungerande generationsväxling. Öppet & varierat odlingslandskap. Bevara & stärka mjölksektorn. Primärproduktion. Innovationer inom jordbruk.
Halland	Värnad natur, förnybar energi, bra djurvälstånd. Innovation. Konkurrenskraft.
Jämtland	Betesbaserad mjölk- & köttproduktion. Lönsamhet & arbetstillfällen. Investeringar till generationsväxling. Produktion som möter den marknad länets stora besöksnäring utgör.
Jönköping	Mjölkproduktion. Djurvänlig inhygning av betesdjur. Generationsskiften. Konkurrenskraft inom fruktodling. Förnybar energi & energieffektivisering. God arbetsmiljö.
Kalmar	Marknadsanpassning & sysselsättning. Öppethållande av betesmarker. Förbättrar användning av växtnäringsämnen, vattenhushållning, ekologisk produktion, förbättrad djurmiljö samt produktion av förnybar energi.
Kronoberg	Lantbruket. Mjölkproduktion. Miljö- & klimatmål. Innovation inom produkter, arbetsmetoder, tjänster, arbetsmiljö. Förbättrad konkurrenskraft. Förbättrad sysselsättning.
Norrbottnen	Modernisering av djurmiljö, arbetsmiljö & konkurrenskraft. Investeringar som förbättrar brukningsenhetens långsiktiga fysiska struktur. Kortare leveranskedjor. Energieffektivisering & förnybar energi.
Sametinget	Innovationer, utveckling av miljö, klimatanpassning, ökad djurvälstånd, arbetsmiljö.
Skåne	Modernisering, rationalisering & omstrukturering inom lantbruket. Lönsamhet, sysselsättning & förnyring. Ekologisk odling. Giftfri miljö. Miljö & klimat.
Stockholm	Livsmedelsproduktion, diversifiering av lantbrukets produkter på både lokal samt nationell (export)marknad. Samverkan & företagsnätverk. Animalieproduktion i linje med nationella miljömål. Jordbruksproduktion & generationsväxling. Innovation. Markstruktur. Etnisk mångfald. Utbyggnad av avloppsrening. Anpassa jordbrukets anläggningar till ett förändrat klimat.
Södermanland	Gynna betesdrift, minskad klimatpåverkan, förbättrad djurvälstånd, klimatanpassning, förädling, minskad miljöpåverkan, fler primärproducenter, förbättrad arbetsmiljö, prioriterade produktionsinriktningar, skärgårdsföretag, förbättrad sysselsättning.
Uppsala	Regionalt prioriterade miljö- & klimatmål. Införandet av nya produkter, tjänster, arbetsmetoder (innovation) eller bättre arbetsmiljö. Förbättra företagets konkurrenskraft. Förbättrad sysselsättning.
Värmland	Miljö- & klimatmål. Nya produkter, tjänster, arbetsmetoder (innovation) eller bättre arbetsmiljö. Konkurrenskraft. Sysselsättning.
Västerbotten	Jordbruk. Strukturomvandling, ökad produktivitet. Förbättrad djur- & arbetsmiljö. Ekologisk produktion. Trädgårdsnäringen. Generationsväxling. Entreprenad, turism & förädling.
Västernorrland	Stärkt konkurrenskraft, lönsamhet, sysselsättning samt förnyring bland jordbrukare. Miljö- & klimat för ett långsiktigt hållbart jordbruk.
Västmanland	Långsiktig konkurrenskraft, inklusive klimatanpassning. Miljöpåverkan.
Västra Götaland	Animalieproduktion med betande djur. Öppna landskap, lokal & regional förädling, konkurrenskraft inom miljö- & energiområdet. Resurseffektiv, naturvårdsnyttig & hög djurvälstånd. Ekologisk produktion. Trädgårdsodling & dess generationsväxling.
Örebro	Skogs- & mellanbygder. Nya arbetstillfällen. Klimatsmarta investeringar ökar konkurrenskraft.
Östergötland	Primärproduktion. Konkurrenskraftiga & lönsamma företag. Aktiva lantbruk. Förnyingsprocess. Öppet odlingslandskap, behålla betesmarker. Miljömål – Överödning & miljögifter.

Tabell B2. Regionala prioriteringar för stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a), 2015–2017.

Myndighet	Regionala prioriteringar
Blekinge	Besöksnäringen. Öka sysselsättningen i länets små företag.
Dalarna	Investeringar med innovativ inriktning. Klimatsmarta lösningar för logistik, distribution och säljkanaler. Samverkanslösningar. Gynnande av bygdens attraktionskraft genom lokala och regionala varumärken. Investeringar som utvecklar bygden som besöksmål.
Gotland	Diversifiering inom lantbruksföretagen. Förlänga besöks säsongen. Skapa sysselsättning på landsbygden för kvinnor. Investeringar som bidrar till miljö kvalitetsmålen. Företagande på digitala grunder. Företag som kan stärka mat och livsmedelskedjan. Utveckling av kulturella, kreativa och hästföretagsnäringen.
Gävleborg	Tillvarata natur- och kulturresurser. Utveckling av besöksnäringen – kulturella, kreativa, idrott och friluftsliv. Utvecklingsinsatser runt nya världsarvet Hälsingegårdar. Innovation rörande rekreativ möjligheter. Förädling inom skogsindustrin. Utveckla textilbranschen. Utveckling av bredband samt social och kommersiell service. Integrering.
Halland	Utveckling och investeringar som gynnar den lokala marknaden och förädlingen. Besöksnäring inom mat-, natur- och kulturupplevelser. Investeringar som bidrar till utveckling i mindre gynnade områden.
Jämtland	Innovativa varor och tjänster som stärker landsbygden. Primärproducerade företag som diversifierar verksamheten inom prioriterade inriktningar. Natur- och kulturvärden. Förädling av råvaror från jord och skog. Utvecklingen av besöksnäringen. Tillgänglighetsanpassningen inom besöksnäringen.
Jönköping	Investeringar i företag som skapar nya arbetstillfällen eller kan bevara arbetstillfällen. Bibehålla entreprenörsandan. Diversifiering av primärproduktion. Skapa förutsättningar för konkurrenskraftiga och lönsamma företag på landsbygden.
Kalmar	Investeringar som är lönsamma, innovativa och innebär en utökning av företagets marknad.
Kronoberg	Sysselsättnings- och lönsamhetsfrämjande åtgärder. Utvecklande av säsongsförlängningen inom tjänste- och turism-företagen.
Norrbottnen	Upplevelsenäringen samt kulturella och kreativa näringar. Företag som samverkar med andra företag på den lokala marknaden, inom samma bransch. Hälsa och omsorg, digitalisering av nya och befintliga tjänster, paket- och helhetslösningar, lokala engagemang. Investeringar som på ett hållbart sätt använder sig av natur- och kulturarvet, skapar fler arbetstillfällen och på olika sätt stärker de lokala primärproducenterna. Vidareförädling och handel av lokala råvaror. Stärkande av lönsamheten.
Sametinget	Duodjin. Samisk turism. Samisk matkultur. Samiska gårdsbruket. Samiska kultursektorn. Innovation inom nya företag.
Skåne	Företag med verksamhet inom rödmarkerat område (Östra och nordöstra Skåne). Vill bidra till att samverkanslösningar bildas med andra företag och aktörer. Turismnäringen. Innovation och framåtanda. Diversifiering. Entreprenörsandan.
Stockholm	Jordbruksproduktionen. Innovation inom ägarstrukturer. Samverkan mellan producenter. Besöksnäringen.
Södermanland	Viltstammarna. Tillverkningsindustrin. Företag med koppling till mat. Insatser inom besöksnäring såsom övernattningsmöjligheter. Företag som gynnar andra företag.
Uppsala	Skapa nätverk för kvinnor, män, unga, äldre, föreningar och företag – Samverkanslösningar. Innovation som bidrar till kunskapsspridning.
Värmland	Nya arbetstillfällen. Innovativa åtgärder. Nya affärsidéer med miljö och/eller energikoppling.
Västerbotten	Ökad sysselsättning, etablering av nya företag och förbättrad lönsamhet. Utveckling av innovativa lösningar, nya affärsområden och nya samarbeten.
Västernorrland	Små och medelstora företag. Jordbruk, skogsföretag, trädgårdsföretag. Nyföretagande, entreprenörskap och diversifiering av primärproduktion.
Västmanland	Utveckla entreprenörskap och nyföretagande. Hållbarhetsperspektiv. Turism av alla dess slag. Investeringar som medför inflyttning. Diversifiering.
Västra Götaland	Nya arbetstillfällen. Innovativa åtgärder. Nya affärsidéer med miljö och/eller energikoppling.
Örebro	Nya verksamheter som kan skapa varaktigt sysselsättning. Innovation. T.ex. besöksnäringen.
Östergötland	Ö-belägna företag utan fast broförbindelse prioriteras. Satsningar med hög sysselsättnings- och integrationsskapande effekt. Diversifiering hos jordbruksföretag.

Tabell B3a. Regionala prioriteringar för stöd till investeringar i service (7.4/6b), 2015–2017.

Myndighet	Regionala prioriteringar
Blekinge	Kommersiell och viss offentlig service på landsbygden för att öka attraktiviteten. Dagligvarubutiker m. ex. paketutlämning, postservice eller apotek.
Dalarna	Kommersiell och viss offentlig service på landsbygden för att öka attraktiviteten. Dagligvaror. Drivmedel. Betaltjänster. Paket, försändelser och ombud. Servicepaket. Orter med endast en butik.
Gotland	Serviceställe där avståndet till ett annat serviceställe är mer än 12 km. Serviceställe med låg lönsamhet och liten förmåga till självfinansiering av åtgärder. Minskad energitågång i verksamheten.
Gävleborg	Kommersiell och viss offentlig service – Dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, paket- och postombud, servicepunkter, energieffektivisering, samarbete med och mellan kommuner, samordningslösningar och lokala upphandlingar, samordning med Region Gävleborg, RG.
Halland	Serviceorter och utvecklingsorter med grundläggande eller omfattande serviceutbud längs med kollektivtrafikstråk. Lokala servicepunkter. Tillgång till nya drivmedel. Innovativ samverkan.
Jämtland	Nya tekniska och innovativa lösningar för serviceförsörjning, tillgänglighet till framförallt dagligvaror och drivmedel, samverkan/samlöslösning för god service, genomförandeprocess, ökad kunskap och nya metoder kring servicefrågor.
Jönköping	Samverkanslösningar mellan ex. kommersiell och offentlig service. Utökad serviceutbud hos dagligvaruhandel. Områden med natur- och kulturvärde.
Kalmar	De serviceställen som är de enda på orten. Diversifiering och insatser som har stöd i kommunala och regionala serviceplaner eller har koppling till andra utvecklingsinsatser.
Kronoberg	Förbättra lönsamhet i dagligvarubutiker. Aktiviteter och utökad service. Investering i ny inredning och utrustning.
Norrbottnen	Tillgänglighet till drivmedel, dagligvaror och grundläggande betaltjänster. Lokala distributions- och logistiklösningar.
Sametinget	Investeringar i infrastruktur som utvecklar besöksnäringen. Turistinformationen som inkluderar samisk historia, kultur och näringar.
Skåne	Samverkan på regional och lokal nivå. Nya distributionsformer, starkare infrastruktur, stärka det lokala ledarskapet, skapa nya finansieringsformer, satsa på lokala utvecklingsnoder, bättre dynamik mellan stad och land, ökat kapacitetsutnyttjande av landsbygden, behovsstyrd utveckling. Multifunktionella servicelösningar. Lokala aktörer.
Stockholm	Investeringen; gynnar bygdens attraktionskraft, bidrar till att behålla eller utöka service i ett område med långt till motsvarande service, bidrar till målen i det regionala serviceprogrammet, genomförs på ö utan fast landförbindelse, bidrar till att flera verksamheter kan samnyttja lokalen, har kommunalt stöd. Barnkonsekvensanalys är gjord enligt Riksidrottsförbundets checklista.
Södermanland	Investeringar som bidrar till kommersiell service eller utvecklingen av en servicepunkt är prioriterad för åtgärden.
Uppsala	Investeringen; ingår i en samverkanslösning, gynnar bygdens attraktionskraft, bidrar till att behålla eller skapa nya arbetstillfällen, verkar sammanhållande och leder till ökad tillgänglighet, innebär att man utnyttjar befintliga lokaler.
Värmland	Behålla, förbättra och modernisera serviceutbudet. Bredbandsutbyggnad och annan nödvändig infrastruktur.
Västerbotten	Kommersiell service. Samordning- och samverkanslösningar. Ny teknik och innovativa servicelösningar. Ny kunskap och kompetensutvecklingsinsatser.
Västernorrland	Investeringar som bidrar till att anläggningar kan nyttjas av flera olika typer av verksamheter.
Västmanland	Dagligvaror. Drivmedel. Betaltjänster. Idéinventering. Bredband.
Västra Götaland	Ger stöd där det finns behov. Visar ett helhetstänk för en hållbar utveckling i bygden. Har målsättningen att behålla och utveckla service och aktiviteter på orten. Främjar lokal attraktivitet och go "byanda".
Örebro	Butiker som hotas av nedläggning eller väntas få problem – att de ska drivas vidare. Innovationer.
Östergötland	Dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i gles- och landsbygdsområden. Kommuner eller föreningar som syftar till att stärka befintlig service eller skapa nya serviceinrättningar och mötespunkter som bidrar till ökad gemenskap och social tillvaro på landsbygden.

Tabell B3b. Regionala prioriteringar för stöd till investeringar i fritid (7.4/6b), 2015–2017.

Myndighet	Regionala prioriteringar
Blekinge	Idrotts- och fritidsanläggningar samt samlingslokaler där flera olika saker kan utövas. Investeringar som gynnar unga.
Dalarna	Idrotts- och fritidsanläggningar, samlingslokaler med barnperspektiv.
Gotland	Idrottsanläggningar – investeringar som leder till energieffektivisering, digital utrustning.
Gävleborg	Idrotts- och fritidsanläggningar – Lokalt engagemang, rikt föreningsliv, samarbeten i byarörelser, utvecklad besöksnäring. Barn och ungdomsperspektiv.
Halland	Närhet till förenings- och idrottsbyggnader, renovering och tillbyggnad.
Jämtland	Idrotts-, fritids- och samlingslokaler – Anläggningar som utvecklas i samverkan med andra aktörer i bygden, inriktning mot barn och ungdomar, energieffektivisering, långsiktig plan för drift och skötsel.
Jönköping	Se Tabell 3a.
Kalmar	Insatser som gynnar unga.
Kronoberg	Investeringar i samverkan mellan olika föreningar.
Norrbottnen	Allmänna samlings-, idrotts- och fritidslokaler.
Sametinget	Se Tabell 3a.
Skåne	Se Tabell 3a.
Stockholm	Se Tabell 3a.
Södermanland	Investeringar som bidrar till ökade möjligheter till fritidssysselsättning för unga utöver idrott högst prioriterat. Anläggningar där olika former av aktiviteter kan utövas. Investeringar i redan befintliga anläggningar. Långsiktiga planer för förvaltningen. Samverkanslösningar.
Uppsala	Se Tabell 3a.
Värmland	Se Tabell 3a.
Västerbotten	Se Tabell 3a.
Västernorrland	Se Tabell 3a.
Västmanland	Nyttja befintliga lokaler/anläggningar till nya ändamål. Bra boendemiljöer för barnfamiljer – barnkonsekvensanalys. Bibehålla och skapa arbetstillfällen. Missgynnade grupper. Bygdens attraktionskraft. Långsiktig lösning på förvaltningen.
Västra Götaland	Se Tabell 3a.
Örebro	Samverkan och integrering mellan föreningar, företag och aktiviteter.
Östergötland	Se Tabell 3a.

Bilaga C Bedömningsgrunder

Tabell C1. Bedömningsgrunder för det regionalt anpassade urvalskriteriet inom stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a).

Nr ¹⁶	Bedömningsgrunder
6.1	användningen av traditionell samisk kunskap bidrar till mervärdet av investeringen <i>investeringen:</i>
6.2	använder lokala naturresurser
6.3	bidrar till att marknaden i området utvecklas
6.4	bidrar till att skapa eller bevara arbetstillfällen
6.5	bidrar till att utveckla en nystartad verksamhet
6.6	bidrar till en diversifiering av företaget
6.7	bidrar till förädling av produkter
6.8	rör en verksamhet som kräver eftergymnasial utbildning
6.9	förbättrar arbetsmiljön i företaget
6.10	gynnar områdets attraktionskraft
6.11	gynnar viss företagsamhet
6.12	görs i företag som är mikroföretag
6.13	görs i prioriterat område
6.14	har koppling till service på landsbygden
6.15	ingår i en samverkanslösning
6.16	stärker lönsamheten i företaget
6.17	utvecklar bygden som besöksmål
6.18	är innovativ eller bidrar till kunskapsspridning

Tabell C2. Tillämpade bedömningsgrunder per myndighet för det regionalt anpassade urvalskriteriet inom stöd till företagande och nya jobb (6.4/6a).

	1 ¹⁷	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Blekinge		x		x								x					x		4
Dalarna		x	x	x		x	x			x					x		x	x	9
Gotland				x		x				x	x				x		x	x	7
Gävleborg		x	x	x		x	x								x				6
Halland			x								x		x			x			4
Jämtland		x		x			x									x	x		5
Jönköping			x	x						x							x		4
Kalmar			x															x	2
Kronoberg						x		x					x				x		4
Norrbottnen		x			x						x		x		x	x			6
Sametinget	x					x									x			x	4
Skåne				x									x		x	x			4
Stockholm			x							x					x		x		4
Södermanland		x	x								x		x	x			x		6
Uppsala															x			x	2
Värmland					x	x				x						x		x	5
Västerbotten			x							x			x		x		x		5
Västernorrland					x	x							x		x		x		5
Västmanland ¹⁸																			0
Västra Götaland			x							x	x						x		4
Örebro				x														x	2
Östergötland				x		x													2
Antal	1	6	9	9	3	8	3	1	1	7	4	1	7	1	10	5	12	6	

¹⁶ Egen numrering.

¹⁷ 1 avser 6.1 i Tabell C1, 2 avser 6.2 i Tabell C1 etc.

¹⁸ Även om Västmanland har åtta bifallna ärenden inom 6.4/6a ges ingen information om poängsättning på urvalskriterier.

Tabell C3. Bedömningsgrunder för det regionalt anpassade urvalskriteriet inom stöd till investeringar i service och fritid (7.4/6b).

Nr ¹⁹	Bedömningsgrunder
5.1	det finns en långsiktig lösning på förvaltningen av investeringen <i>investeringen:</i>
5.2	bidrar till att behålla eller utöka service i ett område med långt till motsvarande service
5.3	bidrar till att bibehålla eller skapa nya arbetstillfällen
5.4	bidrar till att stärka positiv utveckling av lokalsamhället
5.5	bidrar till en energieffektivisering
5.6	gynnar bygdens attraktionskraft
5.7	gynnar prioriterade områden
5.8	görs i mikroföretag
5.9	ingår i en samverkanslösning
5.10	innebär att man utnyttjar befintliga lokaler
5.11	innebär diversifiering av verksamheten
5.12	leder till ökad tillgänglighet
5.13	är en del i en helhetslösning
	Endast service:
	<i>investeringen:</i>
5.14	bidrar till att behålla eller utöka service
5.15	bidrar till en lokal servicepunkt
5.16	bidrar till målen i det regionala serviceprogrammet
5.17	bidrar till servicen enligt den regionala handlingsplanen
5.18	bidrar till tillgänglighet av drivmedelsanläggningar
5.19	bygger på att respektive kommun har en varuförsörjningsplan eller serviceplan
5.20	främjar grundläggande betaltjänster
5.21	gynnar utveckling av samåkning, samtransporter eller distributionsnät
5.22	går till en särskild prioriterad butik/drivmedelsstation
	Endast fritid:
5.23	barnkonsekvensanalys är gjord enligt riksidrottsförbundet checklista (endast fritid) <i>investeringen:</i>
5.24	ökar aktivitetsutbudet på landsbygden
5.25	bidrar till att flera verksamheter kan samnyttja lokalen
5.26	bidrar till en möteslokal på orten
5.27	gynnar en eller flera grupper som idag missgynnas på det aktuella området
5.28	görs för en möteslokal på orten
5.29	har en innovativ inriktning och behöver spridas mer
5.30	har minst 35 % i övrigt offentligt stöd
5.31	verkar sammanhållande
5.32	är prioriterad av kommunen
5.33	ökar serviceutbudet

19 Egen numrering.

Tabell C4. Tillämpade bedömningsgrunder per myndighet för det regionalt anpassade urvalskriteriet inom stöd till investeringar i service och fritid, S = antal för service, F = antal för fritid (7.4/6b).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	S	F			
Blekinge															x	x							x	x	x								x	3	3			
Dalarna		x																					x	x	x							x	x	3	3			
Gotland		x			x							x		x										x				x		x	x			5	4			
Gävleborg					x	x						x			x		x		x				x	x				x		x					6	4		
Halland	x	x								x	x		x		x			x																	5	4		
Jämtland	x	x							x			x											x	x									x		4	5		
Jönköping	x		x			x		x				x											x		x	x			x					x		5	6	
Kalmar	x										x		x				x						x									x	x			5	4	
Kronoberg	x	x					x		x						x								x											x		5	3	
Norrbottn		x				x							x			x							x	x		x								x		5	6	
Sametinget																																			-	-		
Skåne	x								x	x		x		x	x	x								x									x		6	5		
Stockholm		x				x	x																x		x									x		3	4	
Södermanland	x			x		x			x		x				x								x	x									x	x		7	7	
Uppsala	x		x			x			x	x		x																						x		5	5	
Värmland																x							x													2	-	
Västerbotten	x				x				x						x									x	x										x		4	4
Västernorrland	x								x							x									x											2	2	
Västmanland	x		x			x			x							x							x		x		x								x		2	7
Västra Götaland	x	x		x									x		x									x												3	3	
Örebro		x				x	x				x				x								x	x										x		5	5	
Östergötland					x		x		x							x																				4	-	
Antal	12	9	3	2	4	8	4	1	9	3	4	6	4	2	10	6	2	2	1	1	1	5	10	9	7	1	1	3	1	2	4	8	6					

Bilaga D Antal ärenden per insatsområde och myndighet

Tabell D1. Antal bifallna ärenden per myndighet och insatsområde.

Myndighet ²⁰	Investeringsstöd 4.1/2A	Företagande 6.4/6a	Bredband 7.3/6c	Service/fritid 7.4/6b
Blekinge	58	16	9	18
Dalarna	60	40	48	53
Gotland	61	11	0	11
Gävleborg	71	10	23	32
Halland	86	15	23	16
Jämtland	81	23	35	39
Jönköping	78	17	8	31
Kalmar	123	21	14	30
Kronoberg	57	15	11	23
Norrbottnen	46	18	20	57
Sametinget	26	1	-	0
Skåne	90	7	14	20
Stockholm	44	26	3	41
Södermanland	42	18	13	11
Uppsala	87	12	13	18
Värmland	62	18	24	19
Västerbotten	74	34	59	66
Västernorrland	60	9	15	29
Västmanland	30	8	12	9
Västra Götaland	317	28	112	37
Örebro	59	17	10	19
Östergötland	82	9	21	21
Totalt	1694	373	487	600

²⁰ Länsnamn avser länsstyrelsen i respektive län.

Granskningskommentarer

Vår bedömning är att denna fördjupade studie om urvalskriterier bidrar till att öka förståelsen för kriteriernas roll för programmets måluppfyllelse. Den ger en bild av hur nationella och regionala kriterier samspelar, samt en översikt över hur kriterierna tillämpas i olika regioner. Vår bedömning är rapportens slutsatser är väl underbyggda och rimliga utifrån det material som presenteras och att de utgör ett värdefullt underlag för fortsatt utvecklingsarbete.

Fil dr Mimmi Barmark, Sociologiska institutionen, Lunds universitet
Fil dr Cecilia Waldenström, Institutionen för stad och land, SLU

På denna sida...

kan du läsa kommentarer från de personer som har kvalitetsgranskat rapporten.

Kommentarerna är en hjälp för dig som läsare att bedöma om slutsatserna i rapporten är rimliga.

Publicerade utvärderingsrapporter

UTV19:4 *Programmen och pengarna –*

Resultat av stöd till turism inom landsbygdsprogrammet samt inom lokalt ledd utveckling 2018

UTV19:3 *Innovationer i jordbruket och på Sveriges landsbygder*

En sammanställning av Jordbruksverkets innovationsundersökning 2017

UTV 19:2 *Investeringsstöd till vattenbruk och beredning och saluföring*

Leder stöden till mer investeringar?

UTV19:1 *Programmen och pengarna –*

Resultat från landsbygdsprogrammet om energieffektivisering, förnybar energi och minskade utsläpp av växthusgaser och ammoniak 2018

UTV18:4 *Hur kan vi utvärdera investeringsstödens effekter på jordbrukets och fiskets påverkan på näringsbalansen i vatten?*

UTV18:3 *Programmen och pengarna*

Resultat från landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet samt regional- och socialfondsprogrammet 2018

UTV18:2 *Hållbar utveckling av fiskeområden – hur gick det?*

UTV18:1 *Utvärdering av stöd till utbyggnad av bredband*

UTV17:6 *Löpande lärande utvärdering av Landsbygdsnätverket*

UTV17:5 *What measures should be taken to improve conditions for Swedish Farmland Birds, as reflected in the Farmland Bird Index?*

UTV17:4 *Kvalitetsförändringar i ängs- och betesmarker med och utan miljöersättning*

UTV17:3 *Socioekonomiska effekter av fartygsskrotningar inom svenskt fiske*

Ex-post evaluation of the European Fisheries Fund (2007–2013)

Slututvärdering av fiskeriprogrammet 2007–2013

Publicerad av EU-kommissionen

UTV17:2 *Utvärdering av ESI-fondernas genomförande-organisationer i Sverige*

UTV17:1 *Kunskapsöversikt: Om förutsättningarna för utvärdering av resultat och effekter av bredbandsstöd i Sverige*

UTV16:6 *Bra vallersättning och kompensationsstöd*

Hur kan olika utformningar påverka jordbruket, miljön och samhällsekonomin?

UTV16:5 *Slututvärdering av det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013*

Delrapport IV: Synteser för en hållbar landsbygdsutveckling

Utvärdering av programmets samlade effekter

UTV16:4 *Slututvärdering av det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013*

Axel 3: Förbättra livskvalitet på landsbygden

Axel 4: Leader – Genomföra lokala utvecklingsstrategier

UTV16:3 *Slututvärdering av det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013*

Delrapport II: Utvärdering av åtgärder för bättre miljö

UTV16:2 *Slututvärdering av det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013*

Delrapport I: Utvärdering av åtgärder för ökad konkurrenskraft

UTV16:1 *Biologisk mångfald i våtmarker som har anlagts med stöd från landsbygdsprogrammet*

UTV15:2 *Kompetens för utveckling?*

Utvärdering av kompetensutveckling i landsbygdsprogrammet 2007–2013

UTV15:1 *Vad behöver förenklas?*

Utvärdering av landsbygdsprogrammet samt havs- och fiskeriprogrammet

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

JÖNKÖPING UNIVERSITY

Jordbruksverket
551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se/utvärdering

UTV19:5

